

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRI-GAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ. ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. ALKÉR SÁNDOR M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TÁRSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK.

A vaspályák által okozott halál vagy testisértés iránti felelősségről szóló 1874: XVIII. t. c. vonatkozásban a m. kir. postával.

Irta: Dr. KRAJCSIK GÉZA, m. kir. postaigazgató.

La loi XVIII. de l'année 1874, — réglant la responsabilité pour les accidents et blessures arrivés en chemin de fer, — en rapport avec la Poste.

Par le Dr. Géza Krajcsik, directeur des Postes.

La responsabilité des dommages-intérêts du chemin de fer — établis sur des bases légales — en faveur des employés de poste ayant subi un accident ou sinistre de chemin de fer dans le service postal, s'impose souvent. Dans les cas où le chemin de fer est en droit de transférer la responsabilité, il la transfère effectivement à la Poste de façon à lui demander une déclaration de responsabilité à la base de laquelle c'est la Poste roy. hongr. qui sera responsable indirectement vis-à-vis des employés postaux (où leurs ayants droit) ayant subi l'accident de chemin de fer, du montant entier des dommages-intérêts réclamés du chemin de fer. Une telle responsabilité indirecte est à la charge de la Poste lorsque des employés postaux convoient les dépêches directes dans le wagon du chef-conducteur, lorsque l'employé postal prend part aux marches d'essai des wagons-poste et dans les cas fréquents où l'employé de poste se rend dans les ateliers de chemin de fer afin de contrôler les travaux de réparation des wagons-poste.

A vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről szóló 1874: XVIII. tc. akként rendelkezik, hogy ha valamely, habár a közforgalomnak még át nem adott vaspálya üzeménél valaki életét veszti, vagy testi sértést szenved, az általa okozott károkért az illető vaspálya vállalat felelős.

A vasutat a törvény további rendelkezésében e felelősség alól csak akkor mentesíti, ha a vasút bebizonyítja, hogy a halált vagy testi

sértést elháríthatatlan esemény (vis major), vagy egy harmadik személynek elháríthatatlan cselekménye, melyet a vasút megakadályozni képes nem volt, vagy a meghaltnak, illetőleg a sérültnek saját hibája okozta.

A vasút kártérítési kötelezettsége a törvény rendelkezése szerint testi sértés esetén a gyógyítás költségeinek megtérítésén kívül kiterjed arra a vagyoni hátrányra is, amelyek a sérülés következtében a sérültre, annak ideiglenes vagy állandó keresetképtelenségből vagy keresetképtelenségének csökkentéséből hárulnak; halál esetén a vasút ezenkívül tartozik megtéríteni a temetés költségeit, továbbá, ha az elhalt egyén valakinek eltartására vagy neveltetésére törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva köteles, ennek tartási és illetőleg neveltetési költségei is, amennyiben azok a halálozás következtében tőle elvonatnának, a vasút által fizetendők.

A fenti törvényes rendelkezések a vasutakra nézve igen messze menő, teljes kártérítést magában foglaló felelősséget állapítanak meg. Ez a tárgyi (objektív) felelősség független a vasútnak, illetve alkalmazottainak mulasztásától, gondatlanságától vagy vétkességétől. A vasút felelőssége a vétkességtől teljesen elvonatkoztatva minden körülmények között fennáll, a vasúti üzemnek veszélyes voltánál fogva, ha csak a vasút be nem bizonyítja, hogy a baleset oka elháríthatatlan esemény (vis major), vagy egy harmadik személy elháríthatatlan cselekménye, vagy a meghaltnak, illetőleg sérültnek a saját hibája volt. A vasútra nehezedő ez a bizonyítási kötelezettség a törvénynek abból a rendelkezéséből folyik, mely szerint mindig az a vélelem, hogy a balesetet a vasút hibája okozta. A vasút tehát a kártérítési kötelezettség alól csak úgy szabadulhat, ha a törvényben meghatározott kivételes esetek valamelyikének fennforgását bizonyítania sikerült.

Ennek a törvénynek nem jelentéktelen szerepe jut a m. kir. posta szolgáltatával kapcsolatban is. A legtágabb tér, ahol a törvény alkalmazást nyerhet, a postai alkalmazottaknak mozgópostai szolgáltatással kapcsolatban jelentkezik. A mozgópostai szolgálat ugyanis kizáróan a vasúti üzem keretén belül nyer lebonyolítást, minélfogva az ezt a szolgálatot ellátó kezelő és ellenőrző postai személyzet szolgálati idejének tartama alatt állandóan ki van téve annak a lehetőségnek, hogy valamely vasúti balesetnek passzív részesévé válik. Igen sok esetben szenvedtek postai alkalmazottak mozgópostai szolgálatuk teljesítése közben olyan vasúti balesetet, amelynek következtében átmenetileg vagy véglegesen szolgálatképtelenné váltak vagy életüket veszítették. Az ilyen esetekben mindenkor előtérbe lépett az érdekelt vasútnak a balesetet szenvedett postai alkalmazottal szembeni kártérítési kötelezettsége, mert a balesetet szenvedett postai alkalmazott szolgálatképtelenné válása nyugdíjazását, vagy jobbik esetben a mozgópostai szolgálatból való kiválását eredményezte, aminek következtében — eltekintve az egyéb költségektől (gyógykezelés stb.) — károsodást szenvedett, mert elesett mindazoktól a mellékjárandóságoktól, amelyeket mozgópostai szolgáltatással kapcsolatban élvezett. A mozgópostai szolgálat közben vasúti balesetet szenvedett postai alkalmazottak a vasúttulajdonos ellen kártérítési igényük érvényesítése miatt pert indítottak, amely perekben a vasút védekezése mindig arra

irányult, hogy az objektív felelősség alól mentesüljön s a balesetet szenvedett kárigényét a nyugdíjtörvény, illetve a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927: XXI. tc. (1907: XIX. tc.) keretei közé szorítsa. A vasútnak ez a kísérletezése nem vezetett a kívánt eredményre, mert a bíróság a vasútnak az 1874: XVIII. tc.-ken alapuló tárgyi felelősségét minden esetben megállapítván, a vasútat mindazoknak a vagyoni hátrányoknak a megtérítésére kötelezte, amelyek a vasúti balesetet szenvedett mozgópostai alkalmazottat a baleset folytán érték.

A mozgópostán kívül közvetlen postai zárlatok közvetítése végett postai alkalmazottak vasúti kalauzkocsiban is utaznak. Ezekben az esetekben is a postai alkalmazottat érhető vasúti balesettel kapcsolatban felmerülő kártérítési igényekért a vasút tartoznék, illetve tartozik felelősséggel. A vasút azonban ezt a felelősségét, hivatkozással arra, hogy a fővasutak forgalmi szolgálatára vonatkozó alapelvek 11. cikkének 8. pontja értelmében 50 km-nél nagyobb sebességgel közlekedő vonatoknál utasok, tehát postaalkalmazottak is, a biztonsági (kalauz-) kocsiban helyet nem foglalhatnak, áthárítja a m. kir. postára akként, hogy csak abban az esetben járul hozzá postai alkalmazottnak a biztonsági (kalauz-) kocsiban való utaztatásához, ha a posta felelősség átvállalási nyilatkozatot ad arra nézve, hogy az érdekelt postai alkalmazott, ennek jogutóda vagy harmadik személy által baleset esetén az 1874: XVIII. tc. alapján a vasút ellen támasztható kártérítési követelésekért a felelősséget elvállalja. Azonos a helyzet abban az esetben, ha a mozgópostakocsi futóképtelenné válik s tartalék mozgópostakocsi hiányában a postai anyagot kalauzkocsiban kell tovább szállítani. A kalauzkocsiban továbbutazó postai alkalmazottat érhető baleset esetén a vasútat terhelő kártérítési kötelezettséget a postának kell átvállalni, vagyis a postának felelősség átvállalási nyilatkozatot kell adnia, mert ennek megtagadása esetén a vasút a postai alkalmazottnak a kalauzkocsiban való utazásához nem járul hozzá.

Ugyancsak felelősség átvállalási nyilatkozat adását kívánja a vasút a postától, a mozgópostakocsik futópróbáin résztvevő postai alkalmazottakra nézve, valamint azokra a postai alkalmazottakra vonatkozóan, akik a vasút által végzendő kocsijavítási munkáknak a posta részéről való ellenőrzését és a végzett javítási munkák felülvizsgálatát a vasút műhelyeiben teljesíti.

A felelősség átvállaló nyilatkozatnak a posta részéről való kiadása jogi és pénzügyi kihatással bír. Jogí hatása abban jelentkezik, hogy postai alkalmazottakat szolgálat közben ért vasúti balesetből folyóan emelt kártérítési igények, még ha azokat az érdekelt nem is a posta, hanem a vasút ellen érvényesítik, közvetve a postát terhelik, mert az átvállaló nyilatkozatban vállalt kötelezettség alapján a vasút a felmerült kártalanítási összeget a postától követelheti. A pénzügyi hatás abban áll, hogy a vasútat terhelő felelősség átvállalása folytán a postát előre nem látható olyan kiadások terhelhetik, amelyekről a rendes költségvetési hitelek keretén belül gondoskodás nem történhetik, ami a posta pénzügyi gazdálkodását az előre nem látható kiadások révén súlyosan befolyásolhatja. Annál is inkább súlyosnak kell tekinteni ezt a pénzügyi hatást, mert a vasútnak ez a törvényben szabályozott fele-

lőssége tárgyi (objektív) felelősség lévén, a vasút teljes kártérítési kötelezettsége a törvényben meghatározott mentesítő körülmények fennforgásának esetén kívül minden körülmények között fennáll, ennek a felelősségnek az anyagi következményei a postára hárulnak át.

Hogy a vasútnak a felelősség átvállalására vonatkozó követelése helytálló-e vagy sem, jogilag nem igen tehető vita tárgyává. A felelősség átvállalásának kérdésében volt ugyan olyan felfogás, amely szerint a vasútnak az a törekvése, hogy a törvény szerint őt terhelő felelősség másra átháríttassék, a törvény rendelkezésébe ütközik s így ez adott esetben joghatállyal nem bírhat. Ez a felfogás azonban nem volt helytállónak tekinthető, mert a törvény ebben a vonatkozásban tiltó rendelkezést nem tartalmaz. A törvénynek az a rendelkezése, hogy oly szerződés vagy kikötés, mely által a törvényben megállapított felelősség előzetesen megszüntettetik vagy megszorítottatik, joghatállyal nem bír, egyáltalában nem vonatkoztatható a felelősség átvállalásának tényére, mert a felelősség átvállalás folytán a balesetet szenvedett kártérítési igényei tekintetében semmiféle joghátrányt nem szenved s annak csupán az a joghatása, hogy a közvetlenül felelős vasút a vele szemben érvényesített kárigény erejéig a felelősséget átvállalóval szemben viszontkeresetet támaszthat s a felmerült kárnak teljes egészében való megtérítését követelheti a felelősséget átvállaló harmadik személytől.

A felelősség átvállalással kapcsolatban felmerült az a kérdés is, vajjon azokért a postai alkalmazottakért, akik a vasút műhelyeiben a posta részére végzett munkálatok ellenőrzésével való megbízatás folytán a vasút műhelyeiben gyakran megfordulnak, baleset esetén a vasút az 1874: XVIII. tc., vagy az 1927: XXI. tc. alapján tartozik-e felelősséggel. E tekintetben nem vitatható, hogy a vasút felelőssége az 1874: XVIII. tc. alapján áll fenn. Igaz ugyan, hogy a vasút műhelyei nem tekinthetők tulajdonképpeni vasúti (forgalmi) üzemnek, azonban mint a vasút melléküzeme, a vasúti üzem kiegészítő szerves része s az itt előforduló, idegen személyeket ért baleset esetén a vasút tárgyi felelőssége érvényesül. E szerint, ha a postai alkalmazott a vasút műhelyében végzett ellenőrzési tevékenysége közben szenved balesetet, a vasút a tárgyi felelősség alapján teljes kártalanítással tartozik. Ennek természetes következménye a vasútnak arra irányuló kívánsága, hogy a posta ilyen esetekben a felelősséget átvállalja.

Teljesen tévesnek kell tehát tekinteni az ebben a kérdésben kifejezésre jutott azt a felfogást, hogy a vasút a műhelyében esetleg balesetet szenvedett postai alkalmazottat csak az 1927: XXI. tc.-ben megállapított keretek között tartozik kártalanítani. Ennek az álláspontnak a helytálló volta esetén nem volna megokolt a vasút részéről az a kívánság, hogy a posta a felelősség átvállalási nyilatkozatot kiadja, mert a posta alkalmazottjának szolgálat közben szenvedett balesete esetén mindazt megadni tartozik, amit az idevonatkozó törvényes rendelkezések megállapítanak.

A távbeszélő propaganda és a m. kir. posta.

Irták: GYARMATHY BÉLA m. kir. posta műszaki tanácsos és ifjú dr. CSORBA FERENC m. kir. posta fogalmazó.

La propagande du téléphone et la Poste roy. hongr.

Par Adalbert Gyarmathy, conseiller technique des Postes, et par dr. François Csorba, rédacteur des Postes.

Les auteurs invoquent la nécessité et les manières différentes de la propagande du téléphone et font connaître la fonction du bureau de propagande téléphonique qui était installé à la foire internationale de l'année 1932 à Budapest.

A m. kir. posta az utóbbi években Budapest és egyes nagyobb vidéki városok elavult kézi kapcsolású távbeszélő központjait korszerű, önműködő (automatikus) berendezésekkel cserélte ki.

E munkálatokkal kapcsolatban a kábel- és vezetékhalózat bővítése, felújítása, az állomásokon lévő régi fajtájú készülékek cseréje is legnagyobb részt már befejeződött. Budapesten eme nagy anyagi áldozatokat igénylő munka utolsó részlete múlt év decemberében került befejezésre és ma már a fővárosban az összes távbeszélőállomások automatikus központokba vannak átkapcsolva.

Az egyes központok átkapcsolásai gyorsan és teljesen üzemzavarok nélkül követték egymást s így ma már teljesen egységes a budapesti távbeszélő szolgálat. Bekapcsolásra került 5 fő- és 11 mellék-központ, összesen 74.800 főállomás befogadóképességgel.

Ezzel szemben ez idő szerint a főállomások száma mindössze 47.485. Csupán a központok befogadóképességét véve alapul, azt látjuk tehát, hogy az új előfizetők tízezreit volna még módunkban bekapcsolni.

A vezeték szempontjából már nem ilyen bőséges a helyzet, mert bár a rendelkezésünkre álló tartalék mintegy 35—40%, de ennek csaknem felére a tömeges áthelyezések folytán is az egész hálózat rugalmasságának megőrzésére állandóan szükség van. Az így fennmaradó tartalék is elegendő azonban, hogy a város legnagyobb részében zavartalanul tudjunk új állomásokat szerelni.

Ha vizsgáljuk azokat az okokat, amelyek a központok jelenleg felesleges befogadóképességét előidézték, akkor a következőket találjuk: Az automatikus központok építését 1923-ban rendelte meg a posta, amikor is a főállomások évi átlagos szaporodása kereken 7% volt. Majd három — abnormális év után — 1927-től 1930-ig bezárólag ez a szaporodás 9%-ra emelkedett.

Ebből azt láthatjuk, hogy az esetben, ha a gazdasági válság nem áll be, akkor már is kb. 55.000 állomásunk volna üzemben; a jövőben pedig évről-évre még fokozottabb mértékben használhattuk volna fel tartalékainkat.

Azonban a gazdasági válság nemcsak nálunk, hanem másutt is az egész világon keresztülhúzta a számításokat. 1931-ben Budapesten a főállomások számának a növekedése már 1% alá süllyedt, az 1932.

évben pedig már ez a csekély szaporodás is eltűnt. Ebben az esztendőben a távbeszélő már nem fejlődött és beállott a stagnálás.

Jóllehet, a fejlődés megakadása nemcsak minálunk következett be, hanem az egész világon, — a magyar posta vezetősége mégsem nézhette ölbetett kezekkel ezt a szomorú jelenséget. Éppenezért 1932. év tavaszán a postavezérigazgatóság rendelkezésére egy „Távbeszélő Propaganda Bizottság” alakult, amely hivatva volt megtenni mindazokat a javaslatokat, amelyek a magyar távbeszélő további fejlődésére szolgálnak.

Amint már fentebb említettük, különösen Budapesten, tartalékberendezés bőségesen áll rendelkezésre és így a magyar postának hatványozott mértékben áll érdekében fejlődés bekövetkezését akár mesterséges módon is — propaganda útján — megkísérelni.

„Nincs semmi új a nap alatt”, mondják s mi kénytelenek vagyunk bevallani, hogy ez a magyar távbeszélő propagálására is megállja a helyét.

Lapozzuk csak fel az 1932. évi budapesti távbeszélő névsor elején az V-ik oldalt és ott megtaláljuk Puskás Ferencnek, a budapesti távbeszélő első igazgatójának, a legelső „Előfizetési felhívás”-át. Ez a rövid kis felhívás gyönyörű példája az akkor még teljesen új távbeszélő propagálásának és egész joggal még ma is felhasználhatnók előfizetők toborzására azzal, hogy „Ime, ötven évvel ezelőtt már ezt hirdették! És Ön még ma sem előfizető?”

Ma, természetesen, amikor már Budapesten csaknem 50.000 előfizetőnk van, nem csupán arra kell kiterjeszteni a propagandát, hogy új előfizetőket szerezzünk, hanem ki kell munkánkat terjeszteni oly irányban is, hogy

1. meglévő előfizetőinket, illetőleg régi állomásainkat el ne veszítsük;

2. a meglévő állomásokon a forgalmat fokozzuk;

3. a mellékállomásoknak és konnektoroknak a számát növeljük;

4. új, a közönség által kívánt szolgálatokat teremtsünk; mert ezek mind alkalmasak arra, hogy bevételeinket emeljék.

Mielőtt a fenti feladatok megoldásának a lehetőségeit részletekben taglalnók, vizsgáljuk meg, hogy a távbeszélő fejlődését illetőleg mi történt a nagy világban az 1931. évet megelőző öt év alatt. Ezért megyünk annyira vissza a múltba, mert a világgazdasági krízis már 1931-ben e téren is éreztette hatását.

1927. év elején a világ összes távbeszélő állomásainak a száma 29,378.430, 1931. év elején pedig 35,329.358 volt.

Öt év alatt a szaporodás tehát 5,950.928 darab.

Ebből a kerek számban 6,000.000 szaporodásból Észak-Amerikára 2.7 millió, Európára pedig 2.56 millió esik, a világ többi részére pedig 0.74 millió szaporodás.

Az öreg Európa tehát a telefonszaporodást illetőleg fiatalos hévvel csaknem utolérte az új világot, értve alatta Amerika északi részét, ahol pedig a távbeszélőállomások száma több mint kétszerannyi, mint Európában.

Ha vizsgáljuk ennek okait, vagyis ha a statisztika holt betűibe életet lehelünk, akkor ennek a következő magyarázatát tudjuk adni:

Először is a távbeszélő Észak-Amerikában csaknem teljes mértékben magántársaságok kezeiben van, mert hiszen alig 1.25% az a mennyiség, amely az egyes államok (elsősorban Kanada) birtokában van. Ezek a fürge és nagy tőkével rendelkező vállalatok pedig saját üzleti érdekeiket tartották szem előtt, amikor a távbeszélőt már évtizedek óta hatásosan és eredményesen terjesztették. Ezáltal olyan távbeszélősűrűséget értek el, ami már sokkal közelebb van a telítettség fokához, mint Európában.

Ezzel szemben Európában a távbeszélő-intézmények legnagyobb-részt állami tulajdonban vannak és csupán 12% az állomásoknak tartozik magánvállalatok kezelése alá. Ezek az állami szervek pedig a távbeszélő mesterséges fejlesztésével nem foglalkoztak, tehát az amerikai távbeszélőviszonyokhoz mérten azt lehet mondani évtizedekkel visszamaradtak.

Fentiek igazolásául legyen szabad ismét a statisztikára hivatkozni. Európában a telefon sűrűségét illetőleg legelső helyen a kis Dánia áll. Minden 100 lakosára csaknem 10 állomás esik és így az egész világot véve figyelembe az előkelő negyedik helyen van. Mondanunk sem kell, hogy ott a 350.000 állomásnak 96%-a magántársaságé, amely követte az amerikai példát.

Hogy mégis az utolsó öt év alatt (1931-ig) az európai államok csaknem elérték az amerikai fejlődést, azt annak lehet tulajdonítani, hogy egyrészt a kisebb telefonsűrűség nagyobb teret engedett a fejlődés megindulásának, másrészt pedig mert ebben az időszakban már sok európai államban is megindult a forgalomszerző tevékenység.

Hogy ezek az állításaink nem feltevéseken alapszanak, azt ismét számadatok igazolják. Dániában a már meglévő nagy telefonsűrűség a fenti öt év alatt összesen csak mintegy 10%-os szaporodásra adott lehetőséget, bár egészen biztos, hogy a telefon-intézménnyel rendelkező magántársaság a további fejlődést az előző évek mértékében megkísérelte.

Eredményként kimondhatjuk tehát, hogy a távbeszélő berendezések számbeli fejleszthetősége fordított arányban áll a telefonsűrűséggel.

Az európai viszonylatban még egy érdekes adattal szolgálhatunk. Svédország telefonszolgálatát — bár teljesen állami kezelésben van — ugyancsak igen kiterjedt és sorrendben Dániát követi. A fenti időszak alatt ebben az országban is kevesebb volt az állomások szaporodása (18%), mint az európai átlagos emelkedés. Ezt is az aránylag nagy telefonsűrűséggel okolhatjuk meg.

Igen érdekes annak is a vizsgálata, hogy az európai telefonszaporodást elsősorban mely államoknak köszönhetjük. A között a 10—12 állam között, amelyeknek a távbeszélő fejlődése képezi a zömét az összfejlődésnek, szerepelnek elsősorban is az ú. n. győztes államok és pedig Angolország, Belgium, Franciaország és Olaszország; a semleges Svédország, Svájc és Németalföld, de ugyancsak szerepel a legyőzött Németország is, valamint a felszabadított Finn- és Lengyelországok. A fenti ötéves időszak utolsó éveiben pedig erős iramban tört elő Spanyolország.

Külön meg kell arról is emlékeznünk, hogy az orosz ötéves terv

a távbeszélőre is kiterjeszkedett, mert ezek az adatok ugyancsak nagy távbeszélőszaporodást tüntetnek fel. Kérdés azonban, hogy a jelenlegi viszonyok mellett mennyire lehet bízni az orosz adatok helyességében, mert hisz azokat minden téren politikai okok és célok is berolyásolják.

Az itt felsorolt államok közül Finn-, Olasz- és Spanyolországban a távbeszélő teljesen magánkezekben van, Lengyelországban pedig csaknem 45%-ig. A többi államok közül pedig, amint már említettük, egyesek propagandával emelik állomásaiknak a számát.

Mindezeket az adatokat azért sorakoztattuk fel és azért fűztünk hozzá megjegyzéseket, hogy alaposan reámutathassunk arra, hogy megérett a helyzet minálunk is a propaganda szükségességére, másrészt alátámasszuk ama véleményünket, hogy annak eredményességére is joggal számíthatunk.

Már fentebb említett propaganda bizottságban annakidején is elhangzott olyan vélemény, hogy Budapest távbeszélősűrűsége ma még oly csekély, hogy feltétlenül eredményes lehet a forgalomszerző tevékenység, ha megfelelően mérsékeljük a belépési díjat. Valóban Budapest e tekintetben a világvárosok közül csak a 34-ik helyen áll. Minden 100 lakosára kb. 7 távbeszélőállomás (fő és mellék együtt) jut.

Említettük már, hogy egyes olyan európai államokban — ahol a távbeszélő teljesen állami kezelésben van — már évek óta van forgalomszerző tevékenység. Itt első helyen említjük Svájcot, ahol a távbeszélő fejlesztését az ú. n. „Pro Telephon” társaság végzi. Ez az alakulat azokból az ipari vállalatokból alakul, amelyeknek üzleti érdekei a távbeszélő fejlődésével szorosan összefüggenek, vagyis amely vállalatok az állami távbeszélő-intézménytől közvetlenül, vagy közvetve megrendeléseket kapnak. E vállalatok erre a célra irodát tartanak fenn. A propaganda általános irányítását és ellenőrzését pedig a vállalatok részéről kijelölt választmány intézi. E választmánynak az állami távbeszélő-intézmény kiküldötte is tagja. Nagyrészt e szerv működésének lehet tulajdonítani, hogy Svájcban az állomások száma 5 év alatt 40%-kal növekedett.

Csaknem teljesen hasonló propagandaalakulat működik Angliában, „The Telephone Development Association” néven és az általunk vizsgált időszakban ott 33%-os fejlődés tapasztalható. Ezen kívül — az utóbbi időben megjelent sajtóközlemények szerint — maga az angol posta is fejt ki már propagandát. E tekintetben hiányát érezzük annak, hogy az egyes államok igazgatásai még nem tájékoztatják egymást ily irányú működésükről, jóllehet, a már kifejlődött nagy nemzetközi távbeszélőforgalom mellett nem lehet közömbös egyikre sem a már elért eredmények ismerete. A magyar postaintézmény tehát igen hálás kezdeményező szerepet tölthetne be, ha a társigazgatások figyelmét erre a körülményre felhívná és javasolná, hogy az egyes igazgatások forgalomszerző tevékenységükről és az elért eredményekről egymásnak kölcsönösen számoljanak be.

Eddigi adatainkban az elmúlt esztendő fejlődését tártuk fel, bár 1930-ban a fejlődés különösen Észak-Amerikában már igen nagy mértékben visszaesett és pedig előző évekhez viszonyítva 85%-kal. Az 1931-es évet már a világgazdasági válság jellemezte; az 1932-es év

pedig már nagyobb gazdasági válságot hozott. Elértük-e a mélypontot, vagy sem? Ki tudja! Mi még süllyedünk, de Amerika már reménykedik a közeli fellendülésben.

Akárhogyan is van, akárhogyan is lesz, véleményünk szerint a magyar posta nem késlekedhetik az eredményes távbeszélő propaganda kitejtésében.

Vizsgáljuk az elkövetkezendő propaganda hatásait.

Elsősorban is a várt fejlődés növeli a posta távbeszélő bevételeit, a meglévő nagyszámú és jelenleg kihasználatlan berendezés fokozatosan forgalomba kerül és kezdi megkeresni a saját törlesztését. Ezen kívül minden egyes új állomás a feléje irányuló forgalom révén, további felvételi lehetőségek forrásává válik.

De még ha a viszonyok romlása esetleg nem is fog mindjárt megfelelő fejlődésre módot adni, akkor is elérhetjük legalább azt, hogy forgalomszerző tevékenységgel egyensúlyozzuk a veszteségeinket és nem fog bekövetkezni az állomások számának lényeges apadása s így nem csökken majd a bevételünk. Az üzleti világban ma tapasztalható állapotok alapján kétségbe vonhatja-e bárki is, hogy már ez is eredmény? Ugy véljük, hogy nem!

Nagy hatása lesz továbbá a propagandának, hogy minden egyes állomás révén — akár magánlakásba, akár kereskedésbe vagy műhelybe kerül az — az azokat használók munkáját könnyítjük meg, idejüket takarítjuk meg, teljesítményüket növeljük s bár ezt természetesen nem ingyen szolgáltatjuk, azonban a kapott díjakért azokkal arányban álló teljesítményt nyújtunk. Általános szempontokból tehát és nem a posta egyéni érdekeit véve alapul — közgazdasági téren is értékes munkát végez vele a posta. Ha pedig a végső célt tekintjük és az állomások szaporítása révén berendezéseink gazdaságosabb és jobb kihasználását tudjuk elérni, akkor természetesen mi is arra a helyes üzleti álláspontra helyezkedhetünk, hogy a forgalom növekedése maga után vonhatja a kisebb haszonra való törekvést. Így és csakis így van remény arra, hogy tarifánkat mérsékelhetjük, ami ismét csak a köznek válik javára.

Harmadsorban azokat a kihatásokat is vizsgálunk kell, amelyek közvetve jelentenek eredményeket. Köztudomású, hogy a magyar posta csak magyar árut vásárol. A propaganda révén a hálózatunkba kerülő anyagokat a legutolsó kis kárpitszögig belföldön kell előállítani. Ez természetesen munkaalkalom az iparnak és kenyér a munkásnak. És vajjon ki meri azt állítani, hogy a mai viszonyok mellett erre nincs szükség?

A tervezett propagandának eme két utóbbi közgazdasági hatása — a postára származó előnyök figyelmenkívül hagyásával — már egymaga is indokolttá teszi, hogy még anyagi áldozatok árán is a távbeszélőnél is legyen forgalomszerző tevékenység. Ha mód van arra, hogy az állam például az állami sorsjátékot propagálja és hirdesse — és ez kétségtelenül pénzbe kerül —, akkor szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy erre a célra is érdemes lesz bizonyos fedezetet biztosítani.

Ezek az utóbbi okok voltak azok, amelyek Svájcban és Angliában a távbeszélőt fejlesztő magántársaságokat életre keltették.

Érdekesek a „Telephon Development Association“ ide vonatkozó fejtegetései. Kiszámították, hogy ha Anglia elakarja érne például Svájc telefonsűrűségét, akkor kb. 52,000.000 angol font új tőkét kell hasznos beruházásokra befektetni. És itt egész határozottan állíthatjuk, hogy a beruházás hasznos és nem kell a befektetett tőke megsemmisülésével vagy értékcsökkenésével számolnunk. Még nagyobb — szinte hihetetlen szám adatok jönnek elő, ha a dániai telefonsűrűséget vesszük mintaképül. Amíg ezek az összegek aranyból — távbeszélő berendezési nyersanyagokká, majd központokká, épületekké, kábelekké, készülékekké, stb. stb. válnak, addig ugyancsak millió és millió kéz szorgos munkáját emésztik fel. Így kering az arany a közgazdasági élet ereiben s útközben nyersanyagokat változtat meg, magasabb értékekké gyúrja át, munkát, kenyeret teremt, hogy újból megérkezzen az arany szívébe: a safebe, ahonnan újból indulhat áldásos útjára.

A távbeszélőfejlesztés négy csoportjára mutattunk rá fentebb.

Az új előfizetők szerzését a belépési díjnak csökkentése (Budapestben 240 pengőről 120-ra) megkönnyíti, azonban ennek dacára ez idő szerint csak annyian jelentkeznek, amennyien felmondják állomásaikat. E téren tehát reklámra, jól elhelyezett, ízléses és megkapó plakátokra s természetesen üzletszerzőkre volna szükség.

Nehezebb kérdés azonban a meglévő előfizetők elvesztését megakadályozni, mert hisz javarészt csak azok adják vissza állomásaikat, akik azt fizetni nem tudják. De itt is mód van arra, hogy a fizetések könnyítésével, részletfizetési engedélyekkel, csökkentjük az elveszendő állomások számát. Eredményesebb az ilyen állomások átruházását megkísérelni annival is inkább, mert ha az új előfizető ugyanott akarja igénybe venni az állomást, akkor csak 60 pengő a belépési díj. Már pedig a legjobb reklám mégis csak elsősorban az olcsóság.

A forgalom fokozását úgy érhetjük el, ha a nyilvános helyeken lévő állomások számát fokozzuk, ha a meglévőket is a vásárló közönség szeme elé helyezzük; ízléses, tiszta és világos fülkékről gondoskodunk.

E téren gyakorlati tapasztalataink azt mutatják, hogy a beszélgetések száma a kényelmes és könnyen elérhető füke-állomások révén növekszik.

A mellékállomásoknak és konnektoroknak a gyarapítása ugyan csak újabb bevételi forrást jelentenek, de a súlyos gazdasági viszonyok miatt ma csak az utóbbiak propagálása mutatkozik eredményesnek.

Végül egyes új szolgálatok bevezetése a távbeszélő tudakozószolgálat kibővítésével kapcsolatosan, tervbe van véve s megvalósulásától ugyancsak forgalomemelkedést várunk.

Már az eddigiekben kifejtettük ama álláspontunkat, hogy a telefonpropagandától eredményeket várunk, de hogy kellő értékű propagandának nálunk is eredménye van, azt bizonyítani is tudjuk azzal, ha az alábbiakban az 1932-es évben megtartott Budapesti Nemzetközi Áruminta Vásáron felállított „Telefon Propaganda Iroda“ működéséről beszámolunk.

A május hó 7-ik napján megnyilt vásáron először szerepelt a

posta kiállítóként. Sőt nemcsak kiállítóként, hanem inkább telefonüzleti tevékenységének színterét a vásár tartama alatt oda is kiterjesztette.

A posta a vásár vezetőségénél elsősorban is azt az óhaját fejezte ki, hogy a Telefon Propaganda Iroda részére megfelelő helyet díjmentesen bocsásson rendelkezésre.

A vásár vezetősége a legnagyobb megértéssel állott a posta rendelkezésére és a nagy kiállítási csarnokban (Iparcsarnokban) kaptunk helyet.

Ennek a helynek a kiválasztása igen nagy gondot igényelt, mert jóllehet, a vásárt igen sokan látogatják, azonban az előző években a telefonokkal kapcsolatban nyert tapasztalatok azt mutatták, hogy forgalom szempontjából a vásár különböző szátagolt területei nem teljesen egyenértékűek, — viszont a Propaganda Iroda így a legforgalmasabb útvonalra került.

A hely kiválasztásánál az is fontos volt, hogy az igen nagy plakát kedvező elhelyezésére megfelelő falfelület is álljon rendelkezésre. A vásár megnyitása előtti napon rádió felhívást intéztünk, hogy akiknek szándékukban lesz a vásárt látogatni, el ne feledkezzenek a Telefon Propaganda Irodát meglátogatni, amely a kért távbeszélőállomásokat a legsürgősebben felszerelteti és minden távbeszélő-ügyben készséggel áll a nagyközönség rendelkezésére.

A kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy a vásáron jelentkezők részére már 120 pengő leszállított belépési díj ellenében is berendezhető legyen távbeszélőállomás; viszont egyébként ez a rendelet általánosságban csak a vásár megnyitását követő harmadik napon, május 10-én lépett életbe.

A m. kir. posta „Telefon Propaganda Irodája“ a vásáron 1932. év május hó 7-én valóban megkezdte működését. Az iroda berendezésénél a posta kerülte a hivatalos színezetet és inkább az üzleti jelleget domborította ki és nagy tetszést keltettek a propagandisztikus plakátok, amelyeknek kicsinyített mását a következő oldalakon közöljük.

A vásár megnyitási napján az irodának forgalma már az első délelőtt oly nagy volt és főleg a telefonálni szándékozók oly nagy mértékben rohanták meg, hogy az irodának eredetileg csak díjmentes propagandabeszélgetésekre szolgáló készülékeit is pénzbedobó-készülékre kellett felszerelni.

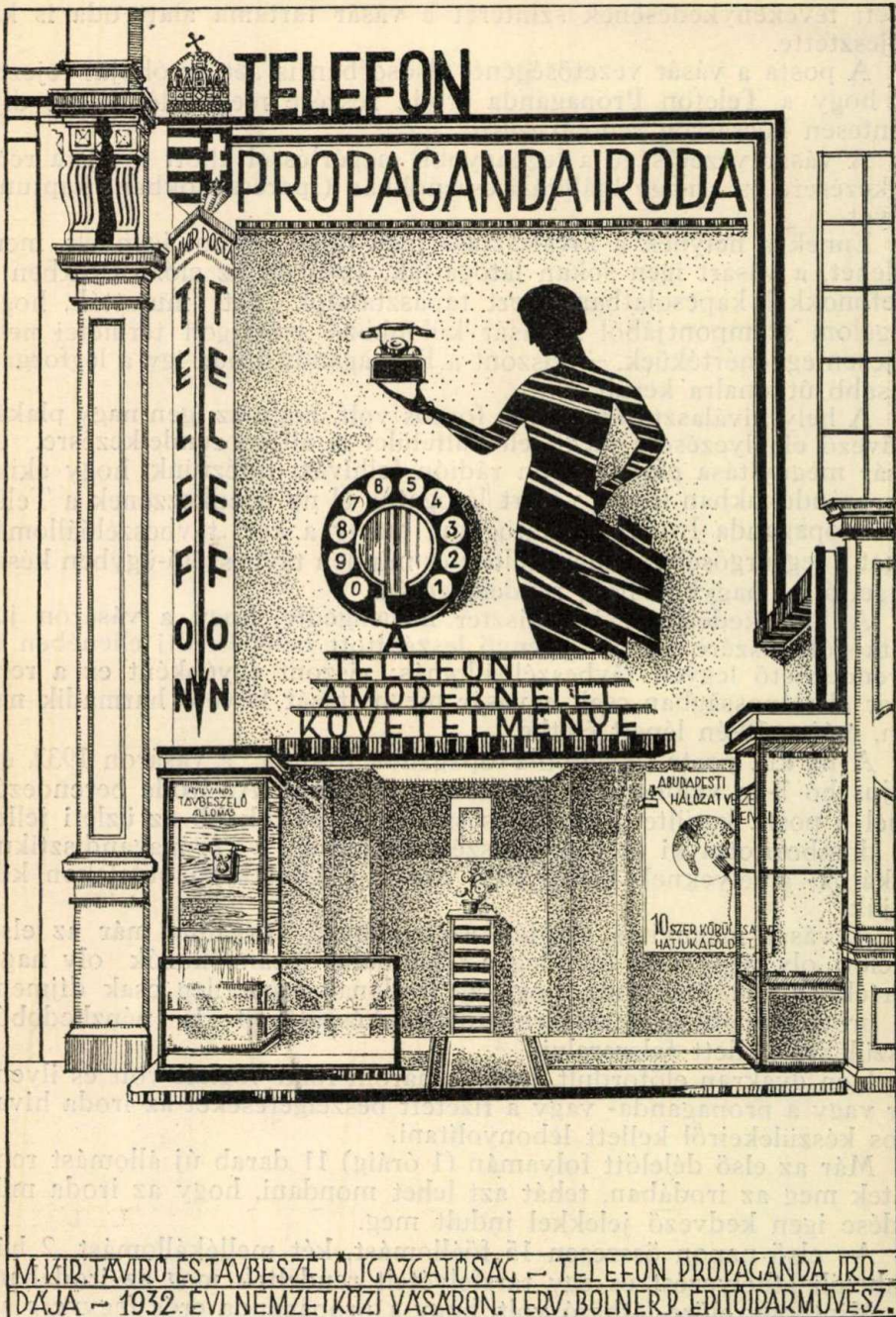
Igen gyakran előfordult, hogy a három fülke foglalt volt és ilyenkor vagy a propaganda- vagy a fizetett beszélgetéseket az iroda hivatalos készülékeiről kellett lebonyolítani.

Már az első délelőtt folyamán (1 óráig) 11 darab új állomást rendeltek meg az irodában, tehát azt lehet mondani, hogy az iroda működése igen kedvező jelekkel indult meg.

Az első napon összesen 15 főállomást, két mellékállomást, 2 házonbelüli áthelyezést és egy társfelvételt rendeltek meg az irodában.

Minthogy előre látható volt, hogy a propaganda erős fegyvere az lesz, ha az irodában kért új állomásokat minél gyorsabban felszereltetiük, ezért ennek érdekében az iroda nem a központoknál előírt ügykezelési módon dolgozott. (Pl. nem indított szerelési lapokat, ha-

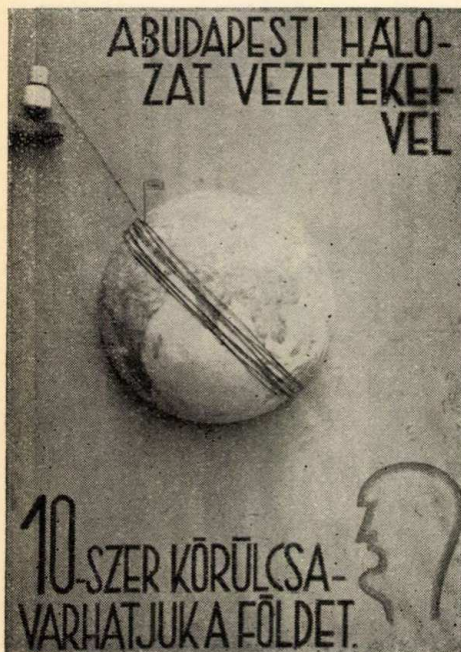
A telefon-propaganda iroda plakátja a nemzetközi vásáron.

Telefon-propaganda plakátok a nemzetközi vásáron.

Telefon-propaganda plakátok a nemzetközi vásáron.

nem blokk-lapokon rendelkezett, vagy az állomások felszerelését távbeszélőn rendelte el.)

Dacára annak, hogy május hó 1-ről az összes budapesti hivataloknál 5000 hátramaradt áthelyezési munkát várt végrehajtásra: az illetékes központok az ügy érdekében az új állomások felszerelését igen sok esetben már a megrendelés napján munkába vették s kedvező technikai lehetőségek esetén még aznap fel is szerelték az állomást. Például a Propaganda Irodában 1932. év május hó 7-én 1 órakor kért új állomás, délután 3 órakor már üzemben is volt. Ennek előfizetőjét ez a gyorsaság annyira meglepte, hogy egyrészt azonnal elismerő és köszönő sorokat írt, másrészt ennek következtében újabb állomást rendelt a lakásába is.

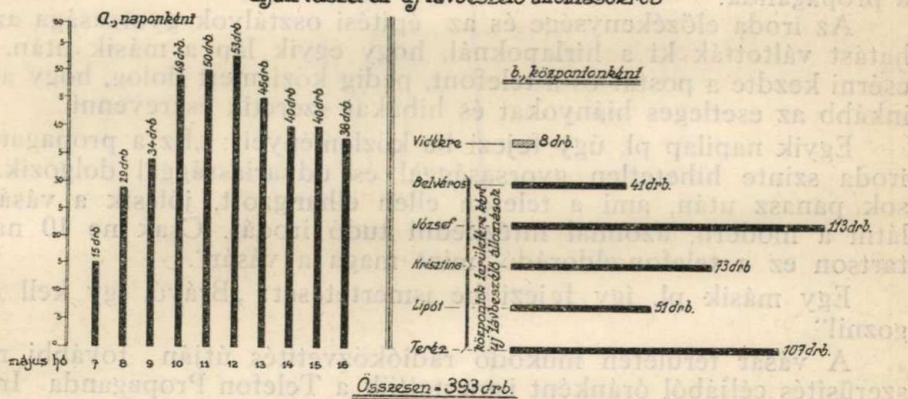
A Telefon Propaganda Irodában tíz nap alatt összesen 393 új állomást — ebből tizet vidékre — kértek felszerelni. Az új állomásokra vonatkozó bejelentések szempontjából a legforgalmasabb nap május 10-e — egy csütörtöki nap — volt, mikor is 53 jelentkezést fogadtunk el. Az irodában megrendelt új távbeszélőállomások napi és központok szerinti diagramját az alábbi kimutatás tünteti fel.

Kimutatás.

Az 1932-évi rendezett Budapesti Nemzetközi Vásáron működő

„Telefon propaganda iroda”

úján felszerelt új távbeszélő állomásokról

Az új jelentkezők közül 22, vagyis 5,6%, a belépési díjat egészben megfizette és ezenkívül még 16-an nem vették igénybe a havi 10 pengős részletfizetési kedvezményt, hanem 2—3—4 részletekben kívánták kifizetni az 120 pengő belépési díjat. A súlyos gazdasági viszonyok közepette ez igen kedvező tünet. A tárgyilagosság szempontjából rá kell mutatnunk arra is, hogy a Propaganda Irodában jelentkező új előfizetők közül 23-al már előzetesen tárgyaltak az illetékes központok, úgyhogy az iroda tulajdonképeni eredménye ennnyivel csökkentendő volna.

A Propaganda Iroda működése nem vonta el az új állomások jelentkezését a központoktól, mert az új díjazás életbeléptetése után

május hó 10-étől május hó 17-ig 59-en jelentkeztek előfizetőül a központoknál, ami az eddigi 240 havi jelentkezésnek megfelel.

A vásár tartama alatt az alant felsorolt kérelmeket foganatosította a Propaganda Iroda:

1. budapesti új állomás	383 drb.
2. vidéki új főállomás	10 „
3. új telkenkívüli mellékállomás	8 „
4. új mellékállomás	10 „
5. főállomás házonkívüli áthelyezése	24 „
6. főállomás házonbelüli áthelyezése	9 „
7. Egyéb	104 drb.

Maga ez a részletezés korántsem tünteti fel azt a munkamennyiséget, amit az iroda személyzetének teljesíteni kellett. Olyan sokan kértek különféle felvilágosításokat, hogy különösen a nap két legforgalmasabb időszakában — a csúcsteljesítmény délelőtt 11—12 óra, és délután 4—6 órák között lévén — egymásra kellett várakozni a feleknek.

Ugy a kiállítók, mint a vásár látogatói annyira szívükbe zárták a Telefon Propaganda Irodát, hogy nemcsak telefon-ügyben fordultak hozzá, hanem mindenféle postai ügyekben is.

Megállapíthatjuk azt is, hogy nagyon sokan megkérdezték az előfizetési lehetőségek legelemibb feltételeit is. Tehát tényleg hiányzik a propaganda!

Az iroda előzékenysége és az építési osztályok gyorsasága azt a hatást váltották ki a hírlapoknál, hogy egyik lap a másik után, dícsérni kezdte a postát és a telefont, pedig közismert dolog, hogy azok inkább az esetleges hiányokat és hibákat szeretik észrevenni.

Egyik napilap pl. úgy fejezi be közleményeit: „Ez a propaganda-iroda szinte hihetetlen gyorsasággal és udvariassággal dolgozik. A sok panasz után, ami a telefon ellen elhangzott, jólesik a vásáron látni a modern, azonnal intézkedni tudó irodát. Csak ne 10 napig tartson ez a telefon-eldorádó, mint maga a vásár“.

Egy másik pl. így fejezi be ismertetését: „Brávó, így kell dolgozni!“

A vásár területén működő rádióközvetítés útján további népszerűsítés céljából óránként ismertettük a Telefon Propaganda Iroda forgalmát és eredményét. (Hol van a propaganda-iroda, hány előfizető jelentkezett, a bekapcsolás idejét, stb.)

Egyik napilapunknak a bejáratnál lévő hangszórója óránként népszerűsítő közléseket adott a propaganda-irodáról: „el ne felejtse megtekinteni a propaganda-irodát! Minden telefon-ügyben a Telefon Propaganda Iroda készséggel rendelkezésre áll!“

Magyarország Kormányzója és felesége is meglátogatták a propaganda-irodát és annak működéséről elismerően nyilatkoztak. Különös örömünkre szolgált ez alkalommal Miniszterünk ama megjegyzése, — midőn az eredményeket és a munkaprogrammot, a posta Vezérigazgatója jelentette, — hogy a „postánál az az álláspontom, hogy az üzlet és nem hivatal“. Midőn pedig a posta Vezér-

igazgatója a Kormányzónak megmutatta a beérkezett elismerő sorokat, — „ez még az amerikai gyorsaságot is felülmúlja“ — válaszolta. (Ezt a jelenetet az alábbi képen örökítettük meg.)

Vezérigazgatónk naponta meglátogatta az irodát és a látottak hatása alatt kilátásba helyezte, hogy jövőre a postapropagandát is meg fogja indítani.

A nagyközönség tehát a közismert amerikai gyorsaságot kezdte emlegetni és részben csodálkozását fejezte ki.

Hogy a központok a propaganda-irodában megrendelt állomásokat milyen gyorsan szerelték fel, azt az alábbiakban részletezzük:

24 órán belül	.. .. .	254 drb.
48 órán belül	.. .. .	90 „
72 órán belül	.. .. .	24 „
72 órán túl	.. .. .	15 „

Az alábbiakban pedig összeállítottuk azt is, hogy ezek az állomások foglalkozás, illetőleg felszerelési hely szerint hogyan oszlanak meg.

Magánlakás	.. .. .	178 drb.
Üzlet	.. .. .	55 „
Tisztviselő (katonatiszt)	.. .. .	37 „
Orvosi rendelő, ügyvédi és mérnöki iroda	.. .. .	47 „
Különféle kis üzem	.. .. .	31 „

Nagy-üzem	.. .. .	7 drb.
Színész, művész, író	.. .. .	7 „
Egységlet	.. .. .	4 „
Hivatal	.. .. .	1 „
Egyéb	.. .. .	16 „

Érdekes ez az összeállítás abból a szempontból is, hogy az iroda — a mai nehéz gazdasági viszonyok dacára — tudott eredményeket elérni és megmutatja egyúttal azt is, hogy milyen helyeken lehet eredményeket elérni, miért is összeállításunk a jövőben a forgalom-szerző tevékenységét meg fogja könnyíteni.

A díjmentes propagandabeszélgetések rendszeresítése a vásáron jól bevált. Ezeknek a révén ugyanis olyanok is megfordultak az irodában, akik különben elkerülték volna azt és sok előfizetőt sikerült így is megszerezni.

A propagandisztikus díjmentes beszélgetések utalványainak a szétoztása mindenkor a helyi és forgalmi viszonyokhoz igazodott.

A vásár tartama alatt az egész vásár területén 40.000 drb. röpcédulát osztottunk szét. E röpcédulák közé 1300 drb. olyan is volt sorolva, amelyek 1000 helyi és 300 távolsági díjmentes beszélgetésre jogosították fel azok szerencsés bemutatóját.

Hogy hozzávetőlegesen megállapíthassuk azt, hogy a vásár tartama alatt hányan látogatták meg a propaganda-irodát, május hó 12-én 2 órai időről statisztikát vettünk fel és megállapítottuk, hogy e 2 óra alatt 327 érdeklődő fél fordult meg az irodában.

Sajnálattal kell azonban még megállapítani azt is, hogy az irodának jóval több előfizetőt sikerült volna még megszerezni, ha megfelelő számú pénzbedobós-készülék állott volna rendelkezésre.

Az iroda helyisége kicsinek bizonyult, igen gyakran a propagandabeszélgetések lebonyolítására várakozó, az új állomást kérők, az utalvány befizetésére várakozó és érdeklődők annyira betöltötték a rendelkezésre álló helyet, hogy mozdulni sem lehetett.

Az így nyert tapasztalatok módot nyújtanak arra, hogy a jövőbeni kiállításokhoz a szervezés az igényeknek jobban megfeleljen.

Nagyon eredményes és hatásos lenne, ha a Telefon Propaganda Iroda keretén belül még nagyobb kiállítási anyag kerülne bemutatásra. Miután ezek a vásárok nemzetköziek és sok külföldi is megfordul, megfontolandó volna, hogy a posta ne vezesse-e be külföldi mintára a nemzetközi díjmentes propagandabeszélgetéseket is.

E propaganda-iroda működése óta már jó félév telt el.

Hallottunk időközben a propaganda ellen egyes megjegyzéseket. Az az aggály merült fel, hogy a postának sok oly előfizetőt toboroznánk, akiknél az állomást díjtartozás miatt hamarosan le kellene szerelni és így a kincstárt anyagi károsodások is érnék. Ezeket az aggályoskodókat megnyugtadjuk, hogy ez nem áll fenn, mert a vásáron rendelt és felszerelt állomások közül mindössze 14 drb. került leszerelésre. De ennél a 14 drb. leszerelt állomásnál sem érte a postakincstárt semmi károsodás, mert az előfizetők által befizetett díjrészletek fedezetet nyújtottak e leszerelt állomások tényleges felszerelési költségeire.

Ez a forgalomszerű tevékenység az utóbbi időben látszólag el-lanyhulást mutat. Azonban ennek az oka nem a munkabírás, — szervezés, — avagy a munkakészség hiányában keresendő, hanem, sajnos, abban, hogy egy tágabbkörű propagandaszerv részére kellő hitel nem áll rendelkezésre és így az csak papíron van megszervezve.

És mindezek dacára a propaganda most is folyik, mert a fenti nehézségek dacára a lehetőségekhez képest most is propaganda útján szerzünk új előfizetőket és mentünk meg felmondott állomásokat.

Az iroda fejlődése pénzhiány miatt csak fokozatosan vihető keresztül. A meglévő személyzetből kell az ügyes üzletszerzőket kiválasztani s e kényes és nagy körültekintést igénylő munkára betanítani.

Minden reményünk megvan arra, hogy e munkák mielőbb megindulhassanak. És hogy eredménnyel fognak megindulni, annak bizonyosága az eddigi propagandának eredménye, amikor is az utolsó egy hónap alatt egy üzletszerzővel 19 új előfizetőt szereztünk és 21 felmondott állomást mentettünk meg, ami nem azt jelenti, hogy, sajnos, nincs több propagandisztikus anyagunk, hanem az, hogy nincs még szervünk, amely avval megbírkózhassék.

A propaganda-iroda és az azt követő tapasztalatok alapján egyelőre azon az állásponton vagyunk, hogy Budapesten csak maga a posta foglalkozzék propagandával és magánérdekeltségek bevonásától — dacára a külföldön tapasztalt kedvező eredményekre — tekintsen el. Ennek oka az, hogy ez idő szerint csak maga a posta ismeri teljesítőképességeit — csak irányított propagandáról lehet szó —, vagyis csak ott, ahol minden technikai és pénzügyi előfeltétel megvan.

A budapesti nemzetközi vásáron az 1932. évben már a postának a következő szervei létesültek: postahivatal, távbeszélőközpont, Telefon Propaganda Iroda, és végül rádióközvetítő kirendeltség. Vezérigazgatónk kilátásba helyezte, hogy jövőben a posta is fogja önmagát népszerűsíteni, tehát még egy szervünkkel lenne több. Megfontolandó tehát, hogy ezeket a szerveket jövőre ne tagozzuk szét. A magunk részéről úgy látjuk, hogy megérett a helyzet arra, hogy a m. kir. posta más üzemekhez hasonlóan — Elektromos Művek, Gázművek, Dohányjövedék, stb. — önálló csarnokot építhessen és abba helyezze el összes szerveit . . .

A „Magyar Posta“ egyes cikkei már ismételten foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy a posta az államnak mennyiben üzleti vállalkozása és mennyiben tekinthető a közigazgatási szervek részére.

Ez alkalommal, amikor a telefonnal kapcsolatos első propagandáról és annak eredményéről beszámoltunk, a magyar postának olyan üzletszerű tevékenységét foglaltuk össze, amely ennek az állami szervnek „üzleti vállalkozás“ jellegét igazolja.

Legyen bár a postának kizárólagos kiváltságánál fogva bármennyire kiváló helyzete, szerény véleményünk szerint az üzleti életben használt reklám és propagandaerőket a jövőben már nem nélkülözheti . . .

Végül most, amikor cikkünket befejezzük, elnézést kérünk olvasóinktól, ha egyes fejtegetésünkkel türelmüket túlságosan igénybe vettük. Ugy véljük azonban, hogy éppen a most uralkodó nehéz gazdasági viszonyok miatt fokozott mértékben kell foglalkoznunk

mindazokkal a kérdésekkel, amelyek a posta egyes ágazatainak fejlődési lehetőségeinek s üzleti eredményeinek növelésére szolgálnak. Ugyanis a célratörő tervek kitűzése, az eredményekre való kitartó törekvés, egyaránt érdeke e súlyos időkben az államnak és a magyar posta személyzetének is.

A posta közgazdasági fejlődésének alapjai.*

Irta: RUTTNER BÉLA, okl. közgazda, m. kir. postafogalmazó.

Les bases du développement économique de la Poste.

Par Adalbert Ruttner, économiste diplômé, rédacteur des Postes.

L'auteur établit le monopole comme seconde raison du développement économique de la Poste. Rappelle le caractère monopoliste de l'entreprise postale, comme conséquence duquel l'énorme développement des entreprises postales n'était possible que par le monopole. La relation étroite entre l'entreprise postale et le monopole se montrait déjà dès le début du développement de l'entreprise. Il se manifestait au commencement comme monopole privé, pendant que les régales postales, établies par des États, sont les résultats d'un long développement. Le comble du développement du monopole postal trouve son expression comme monopole économique. L'auteur développe ici les essais monopolistes les plus primitifs des entreprises postales réunies dans les guildes postales, et à ce point de vue il examine le règlement des courriers-guildes de Valence où se manifestaient déjà ces aspirations.

Az úgynevezett klasszikus közgazdasági iskola egyik alaptanítása a verseny szabadsága volt. Ma ennek a tételnek szinte dogmatikus értéke már elhomályosult; vannak, akik jogosultságát kétségbevonják, sőt a Marx által képviselt szocialista felfogás a szabadversenyt egyenesen anarchiának minősíti.¹⁾ Ha ezt az álláspontot, mint tartáhatatlant nem is fogadhatjuk el, el kell ismernünk, hogy a korlátozás bizonyos esetekben célszerű és ezért indokolt. Ennek okai különbözőek lehetnek; az egyedül elfogadható azonban csak a közérdek lehet. Minthogy pedig a közérdeket leghivatottabban az állam képviseli, a szabadversenyt csak az állam korlátozhatja. Különböző a korlátozás mérve is: lehet az egyszerű szabályozás, tényleges korlátozás, sőt teljes versenytilalom is, amidőn az állam egyes piacokat vagy munkaterületeket kizárólag a saját részére tart fenn. Ezt az utóbbit, tehát egy piacnak vagy munkaterületnek egyeduralmát monopóliumnak, ha pedig ezt, mint ahogy kifejtettem az állam létesíti, állami vagy közmonopóliumnak nevezzük.

Aszerint, amilyen célt az állam a monopólium létesítésével elérni kíván, ismerünk pénzügyi, közigazgatási és gazdasági monopóliumot. A közmonopóliumok őse minden bizonnyal a pénzügyi monopólium volt és éppen ez az, amelynek jogosultságát ma a legkevésbé lehet indokolni. Ezeknél ugyanis az állam majdnem kizárólag csak fiskális

* Az első két közlemény a „Magyar Posta” 1932. évi 1., illetőleg 7-ik számában jelent meg.

szempontokat tart szem előtt, hisz célja: egyes javak részére a verseny kizárásával a lehető legnagyobb jövedelmezőséget biztosítani. Ezért ez a monopólium lényegileg nem is más, mint a fogyasztási adó egyik különleges alakja. Ezzel éles ellentétben áll a gazdasági monopólium, amely már a gondoskodó állam elvéből fakadt, mint ilyen a modern állam kialakulásával kapcsolatos, tehát újkeletű. Ennél a pénzügyi szempontok már másodrendűek, mert nem a jövedelmezőség a főcél, hanem a közérdek. Ezt az állam célszerűségi okokból létesíti akkor, ha a közérdeket a szabadverseny által veszélyeztetve látja.²⁾

Az út a pénzügyi monopóliumtól a gazdasági monopólium tisztult fogalmáig hosszú volt. Évszázadokig tartott. És mégis ma, amidőn a monopólium alapjául kizárólag a közérdeket fogadjuk el, láthatjuk, hogy mind sűrűbben keletkeznek a pénzügyi monopóliumokhoz hasonlóak, amelyeket azonban nem az állam, hanem magánvállalatok létesítenek oly célból, hogy a verseny kizárásával egy bizonyos piacot uralhassanak.

Nem újkeletűek azonban ezek a magánmonopóliumok sem. Ha mai modern alakjukat, az üzemi koncentrációkat,³⁾ a fúziókat, trösztöket, karteleket nem is találjuk meg, ezek alapstruktúráját már a korai kapitalizmusban⁴⁾ feltalálhatjuk. Nincs ebben semmi rendkívüli, hisz már az előbbi cikkekben kimutattam, hogy a nyereség utáni törekvés ebben a korban sokszor milyen kiméretlen volt, érthető tehát, ha a vállalatok egy része már ekkor kiváltságos, monopolisztikus helyzetre törekedett.

E vállalatok között is jelentős helyet foglalt el a posta, sőt nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a magánposták az első vállalatok között voltak, amelyek egészen kartelszerű alakulatok létesítése révén ilyen magánmonopóliumok megteremtésére törekedtek. Hosszú idővel előbb, mielőtt az egyes államok a posta regálét és pedig akkor kifejezetten és kizárólag mint pénzügyi monopóliumot megalkották volna, ezek a monopolisztikus jellegű posták már virágoztak, sőt annyira fejlődtek, hogy egy ilyen kartelszerződéshez hasonló megállapodást a közönség érdekében az államnak kellett hatálytalanítani.

De még e kartelszerű, tehát monopolisztikus jellegű alakulatok előtt is találunk ilyen irányú törekvéseket és pedig mindazoknál a postáknál, amelyeknek vállalattá való átalakulása már megtörtént. Már ebből is következtethetjük, hogy a monopólium a postavállalattal szoros kapcsolatban van, mert úgy látszik, hogy a monopólium kifejlődhetésének a postavállalat létezése előfeltétele volt. Ez azért is valószínű, mert a fejlődési folyamat második fokozatában, tehát akkor, amikor a futár csak egy meghatározott személy vagy testület leveleit szállította, a monopólium az általános igénybevétel hiánya folytán nem fejlődhetett ki. Erről tehát csak akkor lehetett szó, amikor a posta vállalattá alakult át s így ennek minél tömegesebb és általánosabb igénybevétele a vállalkozónak érdekévé vált. Az igénybevétel fokozása és ezzel a jövedelmezőség emelése azonban továbbra is kívánatos cél maradt, minthogy pedig az igénybevétel úgyszólván általános volt, a vállalkozó arra törekedett, hogy saját vállalata a már létezőkkel, vagy legalább is a még keletkezőkkel szemben kizárólagosságot, vagyis monopóliumot nyerjen.

Elfogadhatjuk tehát, hogy a monopólium kifejlődhetésének a postavállalat kialakulása előfeltétele volt, de ezt a tételt meg is fordíthatjuk és állíthatjuk, hogy a postavállalatok nagyarányú fejlődése viszont csak a monopólium alapján volt lehetséges. Ennek a helyességét a közlekedési vállalatok monopolisztikus jellegű gazdasági természetére indokolja,⁵⁾ ⁶⁾ ⁷⁾ mert ezek létesítése egyrészt nagy tőkét kíván, másrészt pedig igénybevételük amellet mégis adott és ezért korlátozott.⁸⁾ A helyhez kötött közlekedési eszközök működési körletében felmerülhetők igények ugyanis a termeléstől eltérően erősen korlátozottak. Míg ennél a vállalkozónak az a lehetőség, hogy a fogyasztók egy részét a konkurrens vállalatoktól magához vonhatja, ezzel pedig a vállalatában rejlő termelő erőt kihasználhatja, mint elérhető cél mindig a szeme előtt lebeg, addig a közlekedési vállalatoknál legfeljebb a teljesítmények iránt felmerülő igények megoszlásáról lehet csak szó. Ha egy forgalmi területen csak két azonos célú közlekedési vállalatot is tételezünk fel, mindkét vállalatnak az egész forgalmi területről felmerülő igények kielégítésére alkalmas berendezéseket kellene létesítenie. A mi esetünkben tehát, ugyanazon a postavonalon mindkét vállalatnak a teljes forgalom lebonyolítására alkalmasnak kellene lennie, holott ezt a legnagyobb forgalmat a két vállalat közül az egyik is teljesen lebonyolíthatná. Csak két vállalat között azonban verseny ritkán fejlődik ki, mert ezek között a versenyt kizáró megállapodás hamar létrejöhet. Hogy verseny fejlődhessen, több azonos célú, illetőleg specifikus energiájú⁹⁾ közlekedési vállalatnak kellene ugyanazon a forgalmi területen létesülnie, sőt a verseny ébrentartása érdekében a meglévő vállalatokhoz mindig újabbaknak kellene csatlakozniok. Ez azonban olyan tőkeparazarlásra vezetne, amelyet, ha erre a vállalkozás egyáltalán kapható lenne, feltétlenül meg kellene akadályozni. A tőke azonban ilyen vállalkozásra alig jelentkezik, mert a jövedelmezőség lehetősége, sőt még a befektetett tőke kamatainak megtérülése is reménytelen s így a versenynek még a legelemibb előfeltétele is hiányzik. A közlekedési vállalatok közötti verseny alkalmatlanságát a postavállalkozók elég korán felismerték és belátták, hogy a megfelelő jövedelmezőséget csak a verseny mellözése és a forgalomnak magasabb díjak alapján, megállapodásszerinti, esetleg teljesen közös lebonyolítása révén lehet biztosítani. Ilyen módon még ott is, ahol a verseny kifejlődött, ez az idők folyamán monopóliumhoz, vagy legalább is monopolisztikus jellegű alakulatokhoz vezetett.

A postavállalat és a monopólium szoros összetartozóságát ezzel bizonyítottuk is vehetjük és így a monopóliumot a vállalati kialakulás után a posta közgazdasági fejlődése második alapjának tekinthetjük.¹⁰⁾

Ezek a magánmonopolisztikus törekvések, majd alakulatok a postai monopólium fejlődésében az első fokozatot képviselik. A második fokozat a regálé, vagyis a pénzügyi monopólium megalkotásával, a harmadik s talán egyelőre utolsó fokozat pedig a gazdasági monopóliummal kezdődött.

Az egyes fejlődési fokozatok között a határvonalak nem élesek, hanem elmosódtak, mert az egyes fokozatok egymásba fonódnak és különböző helyeken, amellet pedig különböző időben jelentkeznek. A posta organikus fejlődésének ez is egyik bizonyítéka.

Az irodalom a postai monopólium kezdetét eddig a posta regálék megalkotásában látta, ezek pedig már egy hosszú fejlődés eredményei s alapjukat a magánmonopóliumokban találjuk meg. A cél ezeknél is a minél nagyobb jövedelmezőség volt, a jövedelem azonban már nem magánszemélyek, hanem az uralkodóknak, mint az állam, vagyis a közösség képviselőinek pénztárába folyt be. A magánmonopóliumok és a regáléval képviselt pénzügyi monopólium között ez a leglényegesebb különbség.

Első cikkemben már megemlítettem, hogy Európa első kapitalista állama a velencei városállam volt s a kapitalizmus innen indult el Itália többi államai, majd a pireneusi félsziget országain, de különösen Spanyolországban át hódító körútjára. Megemlítettem, hogy nem volt véletlen, hogy az első postavállalatok éppen ezekben az országokban fejlődtek ki először s most, ismerve a postavállalat és a monopólium közötti szoros kapcsolatot, természetesen kell tartanunk, hogy az első monopolisztikus törekvéseket is ezekben az államokban, illetőleg ezeknél a postáknál találjuk meg. Ezek a monopolisztikus törekvések magától értetődően kezdetben eléggé primitívek voltak s a posta ipari jellegénél fogva az egyes ipari vállalatokhoz, mint példához igazodtak. Hogy a postát hosszú időn keresztül ipari vállalatnak tekintették, sőt még sok esetben ma is annak tekintik, Joachim Ernst v. Beust-tal¹¹⁾ bizonyíthatjuk, aki 1747-ben megjelent hatalmas munkájában a postáról Johann Peter v. Ludwig (Von General-Erb-Post-Lehen) nyomán azt mondja, hogy az a német felfogás szerint ipar, személyek, levelek és más tárgyak szállításából megfelelő jövedelmet, hasznot biztosítani. Nem kell azonban ily messze sem mennünk, mert még az 1871. évi német postatörvény is az államnak ipari vállalatáról beszél.¹²⁾ Ha a mai postát illetőleg erről a kérdéstről vitatkozni is lehet, nem lehet kétség az iránt, hogy a posta abban az időben tényleg ipari vállalat volt. Mint ilyen a posta is az ipar középkori jellegzetes tömörüléseinek megfelelően céhekben szervezkedett. Ezek a kezdetleges postacéhek az ipari céheknek a legtöbb esetben egyszerű másolatai voltak, hiszen maguk az ipari céhek legtöbbje sem volt eredeti alkotás, hanem az egyszer megalkotott szervezeti szabályok városról városra és országról országra vándoroltak és lassankint mindenütt meghonosodtak.¹³⁾ Egy ilyen egyszerű postacéhet képvisel még az 1417. évi barcelonai céhszabályzat, amely mint a futároknak a szervezete, az akkori és az igazi céhideáloknak megfelelően egyrészt a tagok valláserkölcsi életére, az ipar tisztességére és a szerencsétlenül járt tagok, továbbá az elhalt tagok hátramaradottainak segélyezésére helyezte a fősúlyt. Időközben azonban a futárok elvesztették önállóságukat, a posta vezetése a fogadósok, vagyis a vállalkozók kezébe került s így a futárok céhe is lassankint bomlásnak indult, átalakult, hogy végül is egyszerű legényszervezetté degradálódjék. A futárok céhének szerepét most már fokozatosan a fogadósok, mint vállalkozók által alakított céhek vették át s ezekben jutottak a monopolisztikus törekvések is először kifejezésre.

A céhek szerepe és működése az ipar történetéből eléggé ismeretes. Kezdetben a belépés szabad volt, egyedül a jól felfogott önérdék volt az, amely ezt kívánatossá tette. Amint azonban a céhek s külö-

nösen az abban tömörült mesterek, vagyis kisvállalkozók, hatalmuk tudatára ébredtek, a statutumokban a céhkényszer, vagyis a kötelező belépés mindinkább kifejezésre jutott, mert a szabályok csak akkor lehettek igazán hatályosak, ha azok határozmányai az összes, azt az ipart úzőkre kiterjedtek. A továbbiakban most már a mesterjogok állandó megerősödését és folytonos terjeszkedését tapasztalhatjuk, amelyek a céhbe való felvételt mindinkább megnehezítették. Az első lépés a mestervizsga behozatala volt. Ez kezdetben — a céhek virágzása idején — a teljesítmény és ezzel az ipar színvonalának emelésére szolgált, később azonban hatályos eszköznek mutatkozott a céhbe való felvétel megakadályozására. Ezt a felvételt a mesterek egyébként is magas és mindinkább emelkedő felvételi díjak megállapításával, a szabadulási, vagyis a segédként eltöltendő idő behozatalával és állandó meghosszabbításával, a vándorlások és a polgárjog megszerzésének előírásával, továbbá a törvényes születés igazolásával szinte lehetetlenné tették. Ezekből a feltételekből is láthatjuk, hogy a mesterek saját részükre fokozatosan egész monopolisztikus jellegű kiváltságokat biztosítottak. Ezek a kiváltságok azonban a céhek hanyatlása idejében mindinkább fokozódtak és mindjobban és világosabban tört elő az a törekvés, hogy a céh csak egyes kiváltságos mesterek és azok utódainak testülete legyen. A mesterek fiai részére ugyanis később a felvételi díjat mérsékeltek, majd teljesen elengedték, felmentették őket a vándorlás alól is, úgyannyira, hogy idővel a céhbe csak a mesterek fiait, továbbá azokat vették fel, akik valamely mesternek leányát, vagy özvegyét vették nőül. A mesterjog tehát majdnem öröklődhetővé vált. Mi volt ez, ha nem az iparnak a monopolizálása, hisz a céhbe tömörült örökös mesterek egyrészt a termelési feltételeket, másrészt azonban a kínálatot és az árakat is szabályozták, ezek a jelenségek pedig a mai modern magánmonopóliumoknak, a karteleknek is alapismérvei.

A postacéhek is teljesen az imént vázolt fejlődésen mentek keresztül, sőt ezeknél a monopolisztikus jelleg még sokkal jobban ki-domborodott, mint az ipari céheknél, amelynek magyarázatát a postának, mint közlekedési eszköznek és vállalatnak gazdasági természetében találjuk meg.

Nézzük meg most egy ilyen postacéh szabályait közelebbről.

A legalkalmasabbnak erre a célra, már csak az 1417. évi barcelonai postacéhhez való összehasonlíthatás lehetősége miatt is, a valenciai futároknak a Szűz Mária védnöksége alá helyezett és az „Angyalok”-hoz címzett céhének, úgy a város, mint az akkori uralkodó, Katholikus Ferdinánd által jóváhagyott statutumai látszanak.¹⁴⁾

A bevezető rész a céh címén és a tagok névsorán kívül lényegesebb adatokat nem tartalmaz, legfeljebb még azt említhetjük meg, hogy a tagok sorát a statutum szavai szerint tiszteletreméltó Pedro del Castillo, a valenciai postafogadás nyitotta meg. A megkülönböztető jelzőből ítélve, amely a többi név mellől hiányzik, ő a legtekintélyesebb és a legvagyonosabb egyén lehetett, amelynek bizonyítékát azonkívül, hogy a céh az ő házában ülésezett, a statutumok későbbi cikkelyeiben meg is találjuk.

Az első 6 cikkely a céh vezetőségéről intézkedett, amely szerint

az két „Mayorale Correos“ [főpostamester]¹⁵⁾ és egy „Clavero“ vezetése alatt állt, akiket évenként választottak.

A 7. cikkely szerint postafogadós (Hoste de Correos) más nem lehetett csak az, aki legalább három évig mint futár működött és ezenkívül a királytól privilégiumot nyert.

Ez a rendelkezés azonos az ipari céheknél a segédekre megállapított várakozási idővel. Míg azonban ez az ipari céheknél még a hanyatlás korszakában (körülbelül 1550 után), tehát a mesterek fokozott monopolisztikus törekvéseinek idejében sem volt két évnél hosszabb időben megállapítva, addig a futárok várakozási ideje már három év volt.¹⁶⁾ Az ipari céheknél a segédként eltöltendő időt a szakismeretek és a szükséges ügyesség, illetőleg készség elsajátítása érdekében még értjük, de a futároknak különleges szakismeretekre nem volt szükségük, mert elég volt, ha írni-olvasni és lovagolni tudtak és ha az utakat kellően ismerték. Ennél több ismeretre a fogadósoknak sem igen volt szükségük. Különleges műveltség és postai szaktudás még jóval később sem kellett, hisz J. E. v. Beust¹⁷⁾ a postalegényektől megkívánt tulajdonságokként még 1747-ben is csak az istenfélelmet, békeséget, hűséget, engedelmességet, mértékletességet és józanságot, titoktartást, gyorsaságot, vídamságot, éberséget és bátorságot, ügyességet a lovaglásban és a lovakkal való bánásmódban, egészséget, ép testet és megfelelő kort kívánt meg. Ezeknek a tulajdonságoknak pedig egyike sem olyan, amivel a legalább három évi legénykedési időt kellően indokolni lehetne, mert hisz ezekkel a tulajdonságokkal a futárnak már akkor is rendelkeznie kellett, amikor ilyen minőségben először alkalmazást talált. A szabályzatnak ez a cikkelye tehát a fogadósok kiváltságos helyzetét volt hivatva megalapozni, amit fokozott még az is, hogy a futárnak külön királyi engedélyt is be kellett szereznie. Természetesen azoknak a fogadósoknak, akik a statutumok megalkotásának idejében már ilyen minőségben szerepeltek, semmiféle gyakorlatot sem kellett igazolniok, ők jövedelmező állásukhoz könnyen, egyszerűen, eredeti foglalkozásuk szerencsés megválasztása következtében jutottak. Ekkor azonban már a mások bejutásának megakadályozása érdekükben állt.

A 8. és 9. cikkelyek szerint Valenciában csak egy postafogadós lehetett, aki a „balle General“-nak (főtisztviselő) esküt tenni és a céhszabályokat a maga részéről megtartani, másrészt azonban megtartásuk felett őrködni köteles volt.

Ezek a cikkelyek több irányban is érdekes felvilágosítást nyújtanak. Míg ugyanis a 7. cikkelyben a monopolisztikus célzat csak burkoltan, addig itt, legalább is a valenciai fogadóst illetőleg, teljesen nyíltan jelentkezik. A „tiszteletreméltó“ Pedro del Castillo-nak tehát tényleg egész tiszteletreméltó monopóliuma volt, mert hiszen ez a cikkely az egész Valenciából, mint központból kiinduló személy- és levélforgalmat kizárólag az ő részére biztosította. Nyilvánvaló ebből a cikkelyből az is, ez az ipari céhekkal szemben, mint lényeges különbség jelentkezik, hogy a cég nemcsak Valenciára, hanem az innen kiinduló postavonalak által alkotott egész forgalmi területre kiterjedt.¹⁸⁾ Mint ilyen tehát e postacég területe az ipari céhekével szemben azoknak sokszorosa volt. Ezenkívül az egyes fogadósok

között is egy bizonyos differenciálódásnak kellett szükségszerűen bekövetkeznie, mert hisz egész más jövedelmének kellett a központi, tehát ebben az esetben a valenciái, mint a kisebb gócpontokon, vagy csak egy egyszerű postavonalon lévő fogadónak rendelkeznie. E differenciálódás különösen a központi, de a gócponti fogadósok részére is feltétlenül kiváltságos helyzetük további megerősödésére vezetett.

A 10. cikkely a tagok hozzájárulásait szabályozta, míg a 11-ik a fogadósokra az összes futárutak könyvelésének kötelezettségét róta.

A 13. cikkely a postafogadókat a megbízások szétosztásánál a sorrend betartására kötelezte, vagyis mindig azt a futárt kellett útrabocsátani, aki leghosszabb időn át foglalkoztatás, vagyis kereset nélkül volt.¹⁹⁾

A 15. cikkely a fogadósoknak megtiltotta, hogy a futárszolgálatokkal a futárokon kívül mást is megbízhassanak. Ezt a rendelkezést kétféleképpen lehet magyarázni. Az egyik szerint valószínűleg futár alatt nem futárt általában, hanem csak saját céhbelit értettek, vagyis szolgálatra csakis saját céhbelit volt szabad felhasználni. Ebben az értelmezésben az ok a céhbeliek védelmén kívül főleg a leszámolás nehézsége lehetett. A lehetséges másik értelmezés szerint a hangsúly a futárokon általában volt, vagyis a fogadós más, pl. alkalmi küldöncöket nem használhatott fel. Ugyancsak a futárok érdekeit képviseli a 16. cikkely is, mert a fogadókat kötelezte, hogy a futárok bérét legkésőbb az út befejezését követő három napon belül fizessék ki.

E rendelkezés a bérek késedelmes kifizetését, amely igen sokszor annak teljes elmaradásában is kifejezésre jutott, lett volna hivatva megakadályozni. Hogy ez milyen sok esetben csak írott rendelkezés maradt, részben már láttuk. A bér teljes visszatartása, vagy önkényes lefaragása az akkori vállalati posták gyakori és általános jelensége volt.

A 20. cikkely szerint minden futár, aki Valenciában saját házzal nem rendelkezett, csak a postafogadóban szállhatott meg és az összes leveleket és borraivalókat a fogadónak kiszolgáltató tartozott. Mint-hogy a 8. cikkelyből tudjuk, hogy Valenciában csak egy postafogadós lehetett, aki ekkor éppen a „tisztletreméltó“ Pedro del Castillo volt, a forgalmi központban székelő fogadós monopóliuma még jobban szembetűnővé válik, mert ez nemcsak az összes valenciái küldemények továbbítására, de a futárok kizárólagos ellátására is kiterjedt. Hogy az ellátási költségek levonása után ilymódon a futárok részére kifizetett bér nagyon összezsugorodhatott, az szinte természetes. A bér alacsony, az ellátási költségek pedig magasak voltak s így a futár részére majdnem semmi sem maradt, azonkívül pedig még mindenféle más visszaéléseknek is tág tere nyílt. Legjobban bizonyíthatjuk ezt a spanyol posta által közzétett és Ohmann²⁰⁾ által közölt, a királyi kamaráról szóló s még 1500 körül írt könyv egyik részletével. Az író, Fernandez de Oviedo ebben többek között a következőket mondja: „... a correo mayor-oknak igen sok jövedelmük van és pedig úgy a perselyekből (amelyekbe a futároknak a borraivalót kellett betenniük), mint a postákból (valószínűleg a lovak bérbeadását érti) és a portókból. Ez egy olyan hivatal, amelynek, minthogy kész-

pénzzel fizetnek, mindig van pénze és a gyors meggazdagodás lehetőségét nyújtja. Azért vetik magukat a főpostamesterek mindig bank- és váltóüzletekre is, hogy felesleges pénzüket kamatoztathassák. Röviden, én még sohasem láttam szegény főpostamestert, sőt az meggazdagodik anélkül, hogy maga lovagolna. Ő szépen egyhelyben marad, míg futárai a nyakukat törik. A főpostamester csak a hasznot vágja zsebre, anélkül, hogy a lóról való lezuhanás veszélye fenyegetné, de hogy lelkét nem fenyegeti-e veszély, nem tudom". Láthatjuk, hogy az író itt még a kizárólagos elszállásolásból eredő jövedelmeket nem is vette figyelembe. Ezek a magas jövedelmek a főpostamesterek hatalmát mindjobban és jobban növelték, a hatalom pedig a monopólium folytonos kiterjesztését lehetővé tette.

A 22. cikkely feljogosította a fogadósokat, hogy abban az esetben, ha a soros futár el volt foglalva, a szolgálat fölcserélésére engedélyt adhasson, míg a 25—32. cikkelyek az egyházi és a pénzügyi vonatkozású kötelezettségeket írták elő.

A 33. cikkely szerint a céhbe csak az a futár léphetett be, aki ilyen minőségben legalább három éven át már bevált. Ez a rendelkezés úgyszólván a 7. cikkelynek a kiegészítése és szigorítása, mert míg abban úgy rendelkezett, hogy fogadós csak az lehet, aki legalább három éven át mint futár működött, addig ebben már azt is korlátozza, hogy valaki ezt a minősültséget megszerezhesse s így fogadóssá való képesítését kérhesse.

A 38. és 39. cikkelyek a postakürt kötelező és kizárólagos viseléséről intézkedtek, míg a 40. cikkely a futároknak megtiltotta, hogy a fogadósok tudta nélkül megbízásokat vállalhassanak. Ez az eddigi rendelkezések szerint természetes, mert az ilyen magánmunkavállalások a fogadósok, mint vállalkozók jövedelmét apasztották volna.

A 46. cikkely a sorrendi szolgálatot is megbontotta, mert hosszú és pedig elsősorban külföldi utaknál a fogadósoknak megengedte, hogy egyébként még sorra nem kerülő futárt is indíthassanak. Ez a rendelkezés a 13. cikkelyét, amely pedig azok közé a kevesek közé tartozott, amely a futárok előnyeit lett volna hivatva legalább is papíron szolgálni, erősen lerontotta, mert a hosszú utaknál természetesen jobban kereseti lehetőség adódott, mint a belföldi és rövidebb utaknál. Itt tehát a fogadós kénye-kedve szabadon, korlátozás nélkül kifejezésre juthatott.

A 48. cikkely a levéltitokra, a 49. pedig a 40. cikkely — bár fölösleges — kiegészítéseként arra vonatkozólag tartalmaz intézkedést, hogy a futárok útközben sem fogadhatnak el leveleket.

Az 50—55. cikkelyek különböző kötelezettségek és szolgáltatások iránt intézkedtek, végül az 57. cikkely úgy a fogadósokat, mint a futárokat a balle General, tehát egy hatósági főtisztviselő joghatósága alá helyezte. Erre a cikkelyre később még visszatérek.

Ezek a statutumok az 1417. évi barcelonai postacéhnek, mint az igazi céhideálokat száz százalékgig megvalósító alakulatnak monopolisztikus jellegű s majdnem kizárólag csak a vállalkozók érdekeit szem előtt tartó szervezetté való átalakulását kirívóan bizonyítják. A céh névleg ugyan még mindig a futárok szervezete, a valóságban azonban a vállalkozók egyesülete, amelyben a futárok csak a legények

semmitmondó szerepét töltötték be. A vállalkozóknak ez a tömörülése egyrészt a postadíjak, másrészt azonban a munkabérek egységes megállapítását, ezzel pedig a monopólium tényleges megvalósítását vonta maga után. Különösen kirívó a valenciai főpostamester monopolisztikus helyzete. A céhszabályok az ő részére egészen egyedülálló kiváltságokat állapítottak meg, amelyek révén jövedelemben, vagyonban, hatalomban a többi fogadósokat messze megelőzte. A további fejlődésben a mérleg mindjobban a valenciai fogadós javára billent, úgyhogy a forgalmi terület többi fogadósai egészen jelentéktelen vállalkozóvá süllyedtek s minden tekintetben a valenciai fogadóstól függöttek. A főpostamesteri állás örökölhetése, amint az az iparnál volt, még ugyan nem mutatható ki, de ennek feltétlenül be kellett következnie.

Még hatványozottabb jelentőségűek voltak azonban ezek a valenciai céhszabályok, ha figyelembe vesszük, hogy a többi spanyol postacéhek szabályainak megalkotásánál többé-kevésbé mintául szolgáltak.²²⁾ A nagy városokban tehát mindenütt egy kiváltságos jogokkal felruházott főpostamesteri állás keletkezett, amelynek hatásköre nagy forgalmi területre terjedt ki. Ezeknek a főpostamestereknek a szövetsége már a következő és egy egész országra kiterjedő monopólium megvalósítása iránt a következő lépés volt. Erre azonban egyelőre mégsem került sor, mert az abszolutizmus által politikailag, a merkantilizmus által pedig gazdaságilag megerősödött államok, ha tétován és a legtöbb esetben nem is célravezető módon, közbeléptek.

A spanyol postacéhek azonban nem egyedülállóak, hanem ezeket s így a vázolt fejlődési folyamatot is, a kapitalizmus ősfészkében, Velencében és az akkori itáliai országok legtöbbszörében megtaláljuk. Sajnos, a legérdekesebb céhnek, a velenceinek eredetileg még 1305-ben megalkotott szabályait részletesebben nem ismerem.²²⁾ A fejlődés azonban itt is monopolisztikus eredményre vezetett. A céhnek állandóan csak 32 tagja lehetett s a tagságok örökölhetők voltak, amint-hogy azokat egyébként is csak magánjogi ügyletek révén lehetett megszerezni. Egy-egy tagság még a XVII. században is, amikor pedig a Taxisok a céh, helyesebben a betéti társaság monopóliumát már erősen kikezdtették, 10.000 Scudi értéket képviselt.²³⁾ Ebből az érték-ből a jövedelem nagyságára is következtethetünk.

Itt állunk tehát a modern posta és a postamonopólium bölcsőjénél. Láthattuk, hogy a monopolisztikus törekvések a postavállalatok kifejlődése után, szinte közvetlenül jelentkeztek. Ezek a mi szemünkkel nézve talán még kezdetlegesek voltak, abban a korban azonban ennek ellenére is eredménnyel jártak, mert tényleg messzemenő monopóliumot teremtettek. S ez a lényeg. A fejlődés pedig haladt tovább s így hamar, sőt túlságosan korán elérkezett az az idő is, amidőn a monopóliumot már csak magasabbrendű szervezetekkel lehetett biztosítani. Ez azonban a fejlődésben már a második lépés.

1. Dr. Czettler Jenő: Magyar Mezőgazdasági Szociálpolitika 127. és köv. old.

2. A közigazgatási monopóliumok szintén a gondoskodó állam elvéből vezethetők le s kétfős célt szolgálnak:

1. A közigazgatás terén az állam és polgárai közötti kapcsolatok fenntartását kizárólag állami szervek útján, még pedig anélkül, hogy e szervek igénybevételük esetén a polgároktól ezért díjat szednének;

2. a jogszolgáltatás terén az állami beavatkozás kizárólagosságának biztosítását. Az igénybevételért fizetendő díjak csak a költségek fedezésének célját szolgálják.
3. Dr. Josef Gruntzel: Industriepolitik 58. old.
  4. Werner Sombart kifejezése a: „Der moderne Kapitalismus” című munkájában.
  5. Dr. Emil Sax: Die Verkehrsmitteln in Volks- und Staatswirtschaft. I. k. 124. és köv. old.
  6. Van der Borcht: Das Verkehrswesen 603. és köv. old.
  7. Dr. Hollós József: Postapolitika 16. és köv. old.
  8. Az állótoke szerepe a postánál az előző évszázadokban viszonylag nagyobb volt, mint ma. Ez az állítás első pillanatban hihetetlennek látszik. Ha azonban megfontoljuk, hogy a posta a vasutak üzembehelyezéséig közlekedési eszköz volt, s így a szállítást saját járműveivel látta el, ez az állítás könnyen érthetővé válik. Ma a posta már nem közlekedési eszköz, hanem csak vállalat, mert a küldemények szállítására túlnyomóan idegen közlekedési eszközöket, úgy mint a vasutat, hajókat, géperejű- és légi járműveket vesz igénybe. Vannak a postának ugyan ma is saját járművei, ezeket azonban nem a tulajdonképpeni szállítási szolgálatban, hanem a szállítást megelőző, úgynevezett gyűjtőszolgálatban, továbbá a szállítás befejezését követő, úgynevezett kézbesítői szolgálatban használja fel, míg a tulajdonképpeni szállítási szolgálatot legnagyobbbrészt idegen közlekedési eszközök látják el. A postánál az állótoke szerepe aránylag tehát nem oly jelentékeny, mint pl. a vasútnál. A költségek legnagyobb része a személyzet díjazására esik. A távirónál és a távbeszélőnél, mint önálló közlekedési eszközöknél viszont az állótoke vagyis a műszaki berendezések költsége, ma is dominál.
  9. A specifikus energia elméletet dr. Neumann Károly (Közlekedési politikai jegyzetek) állította fel s ez részben a forgalom Sax-féle integrációs törvényének továbbfejlesztése. Az integrációs törvény (Sax: Die Verkehrsmittel stb. I. k. 67. old.) szerint a gazdaságosság szükségessé teszi, hogy két hely közötti viszonylatban (relációban) a forgalmat egy közlekedési eszköz bonyolítsa le, vagyis addig, amíg egy berendezés a célnak megfelel, másikat nem szabad létesíteni. A specifikus energia elmélet szerint a közlekedési eszközök aszerint tagozódnak, amely célok elérésére a legalkalmasabbak. Tehát minden közlekedési eszköznek megvan a specifikus energiája. Más a vasúté, más az autóé, a postáé stb. s az igénybevevő azt választja, amely az ő céljának megfelelően viszonylag a leg gazdaságosabb. Az integrációnak tehát a specifikus energia elve határt szab, s így az eredeti törvény ekkép módosul: amíg valamely specifikus energia iránti igény nem annyira elterjedt, hogy részére külön közlekedési eszközt kelljen létesíteni, gazdaságos ha az egész forgalmat egy közlekedési eszköz bonyolítja le.
  10. Meg kell itt még említeni dr. Sax Emilnek (Die Verkehrsmittel stb. I. k. 124. old.) a közlekedési eszközök természetes monopóliumára vonatkozó elméletét is, amely szerint a tökéletesebb közlekedési eszköznek a tökéletlenebbel szemben természetes monopóliuma van és pedig vagy a tökéletesebb közlekedési eszköz működése folytán önként, vagy a tökéletlenebb elnyomása által. Dr. Neumann Károly (Közlekedési politikai jegyzetek) szerint ez a természetes monopólium annál dominálóbb, minél jobban érvényesül az illető közlekedési eszköz specifikus energiája.
  11. Joachim Ernst v. Beust: Versuch einer ausführlichen Erklärung des Postregals II. k. 389. old.
  12. Werner Seebass: Der Postzwang 6. old.
  13. Dr. Josef Gruntzel: Industriepolitik 27. old.
  14. Dr. Fritz Ohmann: Die Anfänge des Postwesens und die Taxis 31. old.
  15. Eugen Trapp: Ottavio Cotognos Internationales Postkursbuch aus dem Jahre 1623., 15. old. szerint azonban tulajdonképpen vezérpostamestert kell érteni.
  16. Dr. Josef Gruntzel: Industriepolitik 29. old. Igaz viszont, hogy az ipari céheknél a segédvizsga előtt átlag hét évet inaskodással kellett eltölteni.
  17. Joachim Ernst v. Beust: Versuch einer ausführlichen Erklärung des Postregals II. k. 1195. old.
  18. Hogy ez a forgalmi terület mekkora volt, biztonsággal nem állapítható meg, mert Ottavio Cotogno joggal „Baedeker”-nek nevezhető művét 1623-ban adta ki s így az abban feltüntetett postavonalakat az 1500-as évekre nem tekinthetjük irányadónak. 1623-ban Valencia fenntartásában három postavonal volt és pedig:
    1. Játiva—Elda—Orihuelán át Cartagenába;

2. Alcira — Játiya — Almansa — Balazota — Arquillos — Lináres — Andujár — Cordoba — Posadas — Lorán át Sevilleba és
3. Requena — Villares — Tarancon — Ocanán át Toledoba. A Barcelona—Valenciai vonal Barcelona fenntartásában volt. Eugen Trapp: Ottavio Cotognos Internationales Postkursbuch aus dem Jahre 1623, 70—71. old.
19. A szolgáltatnak ez a sorrendje a középkori, sőt az újkori összes szállítási céhek-nél szokásban volt.
Aloys Schulte: Die Geschichte des mittelalterlichen Handels und Verkehrs 372. old.;
Ernst Kiesskalt: Die Entstehung der Post 34. old.;
A mézáros postáknál is. L. Friedrich Weber: Post und Telegraphie im Königreich Württemberg 10. old.;
A fuvarosokat illetőleg pedig a magdeburgi fuvarosrendtartás (1704. és 1710. között) 3. §-a. L. Joachim Ernst v. Beust: Versuch einer ausführlichen Erklärung des Postregals II. k. 352. old.
20. Dr. Fritz Ohmann: Die Anfänge des Postwesens und Taxis 34. old.
21. Például az alicentei postacéh szabályzata a valencianak jóformán másolata.
22. Ennek a postacéhnek statutumait és történetét még a céh működésének ideje alatt 1550-ben „Compagnie dei Corrieri delle Illustrissima Signora” cím alatt megírták s az eredeti munkát a velencei levéltár őrzi.
23. Dr. Fritz Ohmann: Die Anfänge des Postwesens und die Taxis, 76. old.

A m. kir. posta rádiózavarelhárító szolgálata.

Irta: STÚR IVÁN m. kir. posta s. mérnök.

Service de radio-secours de la Poste roy. hongr.

Par Ivan Stur, aide-ingénieur des Postes.

L'auteur passe en revue le fonctionnement de la section d'exploitation radio-électrique à laquelle il appartient de rechercher et d'éliminer le mieux possible les brouillages et les parasites dont se plaignent les abonnés à la radiodiffusion.

A jó és élvezetes rádióvételnek három fontos alapkövetelménye van:

Az első a venni szándékolt adóállomás tökéletes működése, azaz a kisugárzás tökéletessége.

A második, hogy jól megszerkesztett és üzembiztos vevőkészülékünk legyen.

A harmadik követelmény a jó, zavarmentes vétellehetőség.

Az első két tényező a rádiótechnika bámulatos fejlődése folyamán a tökéletesség oly fokát érte már el, hogy ma már az élvezetes vétel úgyszólván tisztán a zavarmentes vételen múlik.

Zavarmentesen általában akkor lehet venni, ha nincsenek légköri zavarok, különféle fadingjelenségek s a vevőberendezés közvetlen környezetében sem lépnek fel helyi jellegű vételi zavarok.

A m. kir. posta vezetősége kezdetől fogva látta, hogy a jó rádióvétel biztosítása, a rádió népszerűsítésének egyik leghathatósabb eszköze. Ezért az adás fokozatos és korszerű fejlesztése mellett gondoskodni kívánt arról is, hogy a rádióelőfizetők vétellehetősége lehetőleg zavarmentes legyen.

A m. kir. posta ennek biztosítására az első adóállomás üzembe-

helyezésekor külön szervezetet létesített, az ú. n. rádióüzem-osztályt (jelenleg rádióüzemcsoportot), amelynek hivatása az előfizetők vételzavarokra vonatkozó panaszainak megvizsgálása és azoknak a lehető-ség szerint való orvoslása.

A rádióüzemcsoporton kívül újabban az egyes területileg illetékes postaigazgatóságok műszaki ügyosztályai is végeznek hasonló szolgálatot.

Jelen értekezésemben a rádióüzemcsoport e különleges szolgálátát szeretném megvilágítani, ismertetve egyben a beérkező panaszok természetét, eloszlását és azok orvoslási lehetőségeit.

A helyi jellegű rádióvételi zavarok forrásuk szerint három főcsoportra oszthatók:

1. A helytelenül szerelt szomszédos antennák egymáshatásából származnak az antennazavarok.

2. A rádiókészülékek helytelen kezelése, esetleges helytelen szerelése folytán állnak elő a visszacsatolási zavarok (fütyölések).

3. Végül a vevőkészülék környékén működő ipari és házi használatú elektromosgépektől és készülékektől (ú. m. elektromotorok, villamosvasút, fényreklám, orvosi és kozmetikai készülékek, áramátalakítók stb.) származnak az ú. n. erősáramú zavarok (recsegés, ropogás, bűgás, sistergés, berregés stb.).

Az antennazavarok a következőképpen keletkeznek. Minden vevőantenna a felvett energia egy részét visszasugározza a térbe és ezen úgynevezett sugárzás folytán közvetlen közelében az adóállomás térerősségét befolyásolja, erősíti, illetőleg gyengíti. Túlközel szerelt antennák tehát egymásra hatnak és a vételt, annak erősségét befolyásolják. Olyan esetekben pedig, amikor a két antenna oly közel van, hogy szél esetén összecsapódhatnak, a zavar recsegésekben nyilvánul meg.

Az antennák szerelésére vonatkozólag a rádiórendelet (9557/1927. számú K. M. rendelet 42. §-a) pontos előírásokat tartalmaz, amelyek betartása kötelező, megszegésük pedig kihágás.

Éppen ezért a beérkezett panaszt a posta szakközege a helyszínen megvizsgálja s a felek meghallgatása után megállapítja, hogy a panasz indokolt-e, illetőleg melyik fél követett el szerelési szabálytalanságot. Panaszosnak a helyszínen megfelelő útbaigazításokat ad és őt a szabálytalan szerelés javítására felhívja.

Itt említem meg, hogy az előfizetők sokszor olyirányú panaszokkal is fordulnak a postához, hogy a háztulajdonos az antenna felszerelését nem engedi meg. Minthogy a rádiórendelet 31. §-a kimondja, hogy a háztulajdonos a főbérlettel bíró rádióelőfizetőknek az antenna felszerelését köteles megengedni, ilven esetekben a postának módjában áll az előfizetők részére megfelelő jogvédelmet nyújtani. Az antenna helyét ilyenkor a rádiórendeletnek megfelelően a posta szakközei helyszíni szemlén jelölik ki. A helyszíni szemlére úgy a háztulajdonost, mint érdekelt előfizetőt meghívják. A helyszíni szemlén hozott határozat betartása természetesen mindkét félre kötelező.

Az antennapanaszok tehát minden esetben teljes mértékben orvosolhatók, minthogy a kiadott rádiórendelet a m. kir. postának ehhez teljes jogalapot nyújt.

Visszacsatolási zavar akkor keletkezik, ha a készülék visszacsatoló tekerését vagy kondenzátorát helytelen kezeléssel túlerősen becsavarják, úgyhogy a készülék begerjed. Ilyenkor a vevőkészülék mint adó működik; nagyfrekvenciájú rezgéseket termel és pedig a behangolásnak megfelelő hullámhosszon. E rezgéseket a vevőállomás antennája kisugározza a térbe, különösen akkor erős mértékben, ha a visszacsatolás az első lámpa rácsára, tehát voltaképpen az antennakörre történik. Az így kisugárzott rezgéseket a szomszédos antennák felveszik. Azokban a készülékekben, amelyek ugyanazon hullámhosszra (9 állomásra) vannak beállítva, amelyet a zavaró készülék tulajdonosa is vesz, illetőleg keres, az adóállomás és a szomszéd készülék által kisugárzott hullámok interferenciájából, kellemetlen fütyölés, illetőleg sípolásszerű hang keletkezik. Helytelenül kezelt készülékkel a szomszédoktól a hangot teljesen el lehet venni, úgy hogy ott a vétel teljesen elhalkul vagy hörgésszerű hangzavarrá torzul.

A visszacsatolás mértéktelen alkalmazását, a készülék fütyöltetését a rádiórendelet szigorúan tiltja. Ennek dacára elég gyakori jelenség, ami legtöbb esetben a készülék kezelésében való járatlanságra s csak ritkább esetben rosszindulatú szándékosságra vezethető vissza.

A visszacsatolási panaszok orvoslása már nehezebb, mint az antennapanaszoké. A rádiórendelet alapján volna ugyan rá mód, hogy a zavaró készülék tulajdonosával szemben eljárjunk, de a zavaró készülék pontos és biztos megállapítása igen nehéz, sokszor majdnem lehetetlen. Megnyugtató bizonyítékot ugyanis legfeljebb csak tettenéréssel lehetne szerezni, ami azt jelenti, hogy abban az időben, amikor panasztevőnél a sípolási zavar jelentkezik, a zavaró készülék tulajdonosát rajta kellene fogni, hogy készülékét helytelenül kezeli. Márpedig ez a gyakorlatban igen nehéz feladat, egyrészt, mert zavaró-készülékkel a zavarforrást pontosan behatárolni nem lehet, a keret irányítása pl. Budapesten a sokféle vezetékrendszer és antenna közepette megbízhatatlan, másrészt, mert egy-egy zavarperiódus általában rövid ideig, a legtöbbszor csak néhány percig tart, amely idő az irány megállapítására és a zavaró felkeresésére nem elégséges.

Ezért a visszacsatolási panaszok vizsgálatára más gyakorlati módszer alakult ki, amely, ha nem is feltétlen bizonyossággal, de azért a legtöbb esetben kellő eredményre vezet.

Tapasztalati adataink vannak arra, hogy egy készülék zavaró hatása mekkora körzetre terjed ki. Ennek figyelembevételével a vizsgálóközeg a zavarbejelentő fél közelében bizonyos nagyságú körzet összes rádióelőfizetőit felkeresi. Budapesten az első vizsgálat legtöbbször néhány szomszédos házra terjed ki. A körzet nagysága természetesen az előfizetői sűrűség szerint némileg változó. A posta kiküldötte a helyszínen megvizsgálja a panaszos készülékét s megállapítja, hogy nem onnan származnak-e a zavarok. Megfigyeli továbbá a vételt és meghallgatja panaszosnak a zavar jelentkezésére vonatkozó megfigyeléseit, nevezetesen elsősorban, hogy mely állomás vételénél, a nap mely szakában és mióta jelentkeznek a zavarok.

Ezután a kijelölt körzet összes előfizetőit sorra meglátogatja, miközben a következőképen igyekszik a zavarforrásra vonatkozólag támpontokat szerezni:

1. Az előfizetők készülékeit megvizsgálja. A készülékek kapcsolási szerkezete alapján már is következtethet, hogy mely készülékek jöhetnek, mit zavarforrások, egyáltalában tekintetbe.

2. Megállapítja, hogy a készüléket ki szokta kezelni s egyúttal meggyőződik arról, hogy az illető mennyire járatos készüléke kezelésében.

3. A vizsgálat folyamán az összes előfizetőket kihallgatja arra vonatkozólag, mely állomásokat vesznek leggyakrabban, mely időben és mióta használják vevőkészüléküket.

Az 1. és 2. pont alapján számításba vehető zavarforrások között a 3. pont szerint szerzett adatoknak a panaszos tapasztalataival való egybevetése alapján igyekszik a valószínű zavarforrást megállapítani. Hogy ez mennyire sikerül, az természetesen a vizsgáló ügyességétől, szakértelmétől és gyakorlottságától függ.

A hosszas gyakorlat sok olyan támpontot szolgáltat, amely ezen egyébként nehézkes műszaki-detektívmunkát megkönnyíti. Általános tapasztalat, hogy legtöbbször az új előfizetők (karácsony után az ajándékkészülékek tulajdonosai) a környék rádiórémei. Azon helyek pedig, ahol gyermekek is hozzáférnek a készülékhez és kezelik, mindig gyanúsak. Vannak túlbuzgó amatőrök, akik egylámpás készülékkel egész Európát, esetleg még Amerikát is venni akarják és nem kímélik a visszacsatoló-gombot, hogy valamit kipróbáljanak a készülékből. El is dicsekesznek, hogy az „ő készülékük mit tud“. Másoknak az a szenvedélye, hogy a készüléket állandóan átépítik és folytonosan kísérleteznek, stb. stb. Ezek mind oly jelenségek, amit egy ügyes vizsgálónak nem szabad figyelmen kívül hagyni. Nagy hátránya e módszernek, hogy a zavaró készülék szűkebb behatárolása szubjektív megállapításokon alapszik, pozitív bizonyítékok nélkül, amiért is a gyanúba fogható előfizetőkkel nem lehet megfelelő szigorral eljárni. A szokás általában az, hogy a vizsgálatot végző közeg szükség szerint az előfizetőket oktatja, felvilágosítja, és figyelmezteti őket, hogy készülékük helytelen és gondatlan kezelésével szomszédaikat mennyire zavarják és hogy a helytelen kezelés szigorúan tilos és büntetendő kihágás.

Azokat az előfizetőket, akiknél a vizsgáló nagyobb rendellenességeket tapasztalt, írásbelileg is figyelmeztetik.

Minthogy az első felülvizsgálat alkalmával az előfizetők egy része rendszerint nem található otthon, *legtöbbször ismételt vizsgálat is szükségessé válik.*

Egyik nagy fogyatékosága ezen vizsgálati módszernek, hogy abban az esetben, ha rosszindulatú zavarás esete forog fenn vagy ha a zavaró készülék tulajdonosa orvhallgató, a vizsgálat nem vezet eredményre.

A tapasztalat szerint ilyen eset azonban elenyésző kis százalékban fordul csak elő.

Szükség esetén külön megfigyeléseket szoktak végezni arra vonatkozólag, hogy a gyanúsított készülékek panasztevő készülékére mennyire hatnak ki. A vizsgálatot ilyenkor két szakközeg végzi. Mindegyik jól működő megbízható órával van felszerelve, amelyeket a vizsgálat előtt pontosan összeegyeztetnek. Az egyik a gyanúsított

készülékeket kezeli, ugyanakkor a másik a panaszosnál figyelni a vételt s észrevételeit az idő pontos feltüntetésével feljegyzi.

Nagyon makacs zavarok esetén végső esetben negatív bizonyítással lehet esetleg célt érni. Ez abból áll, hogy a gyanús készüléket néhány napra üzemen kívül helyezzük, és ezalatt a körzetben a vételt megfigyeljük. Erre természetesen csak igen alapos gyanú felmerülése esetén kerülhet sor.

A helyi zavarok harmadik csoportjába tartoznak végül a különféle erősáramú berendezésekkel okozott ú. n. *erősáramú rádiózavarok*, amelyek ma már a legelterjedtebb és *legkomolyabb rádiózavarok*.

Az antenna- és visszacsatolási zavarok a rádiótechnika fokozatos fejlődésével mindinkább háttérbe szorulnak. A modern vevőkészülékekhez sokszor nem is kell külső antenna, a nagy erősítésű csövek használata mellett a visszacsatolás túlfokozása feleslegessé válik, külön szerkezeti megoldások nyernek alkalmazást a készülék begerjedésének meggátlására (neutralizálás, árnyékolás stb.).

Az erősáramú zavarok ezzel szemben éppen a legtökéletesebb és legérzékenyebb vevőkészülékek vételét zavarják és így azok használhatóságát gátolják.

Ennek az a magyarázata, hogy az *erősáramú zavarokat a különféle erősáramú gépek szikrázása folytán keletkezett nagyfrekvenciájú áramok okozzák*, amelyek époly rádióhullámok, mint az adóállomások hullámai, sőt ezekkel azonos hullámhosszuk is van. *A vevőberendezés közelében levő különféle zavaró gépek tehát tulajdonképpen a hírszóró adókkal azonos hullámhosszokon működő zavaró adók*. A vevőberendezések az adóállomások műsora mellett, az azonos hullámhosszokon jelentkező zavarokat természetesen szintén felveszik és felerősítik, úgyhogy a hangszóróban vagy fejhallgatóban a műsorral együtt a zörejek is megjelennek és azt sokszor túl is harsogják.

Az erősáramú zavarok igen kellemetlen tulajdonsága továbbá, hogy az erősáramú vezetékhalózat útján szerte-széjjel nagy távolságokra is eljutnak és így egy zavarforrás tekintélyes körzet, esetleg többszáz rádióelőfizető vételét teszi tönkre. (Pl. a Zeileis-rendszerű orvosi készülék, a diathermia, villamosvasút stb.)

Az erősáramú zavarok ellen ép fentemlített tulajdonságaik miatt a vevőberendezésnél csak igen kevés eredménnyel lehet védekezni. Érdemleges eredményt csak akkor érünk el, ha a *zavarok ellen maguknál a zavart okozó erősáramú gépeknél védekezünk*. A védekezés módja elvileg az, hogy a zavart okozó szikraképződést megszüntetjük, ha pedig ez nem lehetséges, akkor a zavaró áramoknak a hálózatba való bejutását és tovaterjedését bizonyos védőberendezések felszerelése által meggátoljuk. Erre különféle műszaki megoldások vannak, amelyek lényegileg kondenzátorok, nagyfrekvenciájú fojtótekercesek, esetleg árnyékoló fémhálók felszereléséből állnak.

Az erősáramú rádiózavarok elleni védekezés tehát a legtöbb esetben olyan berendezések szerkezetébe és működésébe való beavatkozást tesz szükségessé, amelyek a velük szemben fennálló műszaki és egyéb követelményeknek teljes mértékben megfelelnek; attól eltekintve, hogy a körzet rádióvételét zavarják, hivatásukat kifogástal-

lanul betöltik. Tulajdonosuk esetleg még csak nem is rádióelőfizető, egyszóval a ráidóval, illetőleg a postával semminemű kapcsolata sincsen.

Minthogy pedig a zavarokat csak költségekkel járó védőberendezések felszerelése által lehet megszüntetni, az erősáramú zavarok leküzdése lépten-nyomon leküzdhetetlen akadályokba ütközik. A legtöbbször azon a kérdésen akad meg a zavarelhárítás, hogy a védőberendezések költségeit ki fedezze.

Általánosan eredményes védekezés a zavarokkal szemben mindaddig nem lehetséges, amíg *törvényes úton szabályozást nem nyernek az itt felmerülő jogi és pénzügyi kérdések*. Hiányzik egy olyan törvény vagy rendelet, amely kimondaná, hogy a rádióvételt bármiféle erősáramú készülékkel vagy létesítménnyel zavarni tilos, s az alkalmazandó védekezési módszereket előírná, egyben a védekezéssel kapcsolatban felmerülő költségeknek fedezéséről is intézkedne.

Ha figyelembe vesszük, hogy a zavaró készülékek és gépek jó részét már a rádió elterjedését megelőző időben gyártották és helyezték üzembe, továbbá, hogy azok nagyrészből komoly és fontos hivatást töltenek be (pl. az orvosi készülékek, üzemek gépei), kétségtelen, hogy a kérdésnek ily általános törvényű megoldása nehéz feladat. Ez az oka annak, hogy a zavarelhárítás törvényes rendezése általában még mindenütt megoldatlan, annak dacára, hogy az *erősáramú zavarok* az elektromosság erős térhódítása és a rádióvevőkészülékek érzékenységének nagymértékű fokozása folytán igen veszélyesen elszaporodtak és a *rádió további fejlődésének és elterjedésének egyik legveszélyesebb kerékkötői*. A kérdés nagy fontossága miatt viszont mindenütt erősen foglalkoztatja az illetékes köröket.

Ezideig, tudomásom szerint, csak Dániában van a rádióvétel zavartalanságát biztosító törvény, míg Jugoszláviában meglehetősen diktatórikus módon védekeznek a rádiózavarok ellen. Állítólag az oly üzemeket pl., amelyek a rádióvételt nagymértékben zavarják, egyszerűen betiltják.

A külföldi államok közül talán Németországban ért el legszebb eredményeket az erősáramú zavarok ellen felvett küzdelem. A németországi viszonyokat Baczynski István posta s. mérnök 1930. évi tanulmányútjáról írt beszámolójában ismertette, amely a Műszaki közlemények V. évfolyamának 2. számában jelent meg. Eszerint Németországban a vételükben zavart előfizetőknek széleskörű szervezet, több ezer ú. n. Funkhilfe nyújt segítséget a zavarforrások felkutatásában és a védekezési lehetőségek megállapításában. A német rádiótársaság a szervezetet anyagilag támogatja, míg a német postának inkább csak irányító szerepe van és a szervezetet inkább csak erkölcsi támogatásban részesíti. Nagyobb körzetekre kiható zavarok esetén a védőberendezések felszerelésével járó költségek fedezéséhez azonban a posta is hozzájárul. A jogi helyzet Németországban is meglehetősen tisztázatlan még ugyan, de a törvényes megoldás előkészítése céljából is történtek lépések. A német rádiótársaság egyes kirívó esetekben próbapereket indít, amelyekben a rádiózavart mint birtokháborítást igyekeznek beállítani. Baczynski által közölt adatok szerint a német bíróságok a birtokháborítást a legtöbb esetben meg is

állapítják és a zavaró gép tulajdonosát a védőberendezés felszerelésére kötelezik.

Ilyen próbaperek, tudomásom szerint, Ausztriában is folytak le, mégpedig a rádiózókra nézve kedvező eredménnyel.

A m. kir. posta vezetősége sem nézte tétlenül az erősáramú rádiózavarok elhatalmasodását.

Előzményekben felsorolt szervei útján az előfizetőknek az erősáramú zavarokra vonatkozó panaszait is kezdettől fogva megvizsgálta.

Megfelelő hordozható vizsgáló-készülékekkel és mérőműszerekkel felszerelt közegei a bejelentett zavarok forrásait pontosan behatárolják.

Szükség esetén a posta megfelelően felszerelt közegei helyszíni kísérleteket folytatnak a zavarelhárító védőberendezések méreteinek megállapítására.

A kísérlet folyamán alkalmasnak mutató védőberendezést néhány napig felszerelve hagyjuk, hogy az érdekelt előfizetők azok hatásáról alaposan meggyőződhesseken.

A vizsgálatok eredményeit érdekeltekkel közöljük. A védőberendezések felszerelése és a zavaró gépek tulajdonosaival való megállapodás azután már az előfizetőkre hárul.

Bár ezen vizsgálatok és kísérletek ép a megfelelő rendelkezések hiányában igen-igen sok nehézséggel járnak, a posta ezen közreműködésének mégis sok eredménye mutatkozik.

Elsősorban is a vizsgálatok során a zavarelhárítás műszaki részének tisztázása úgyszólván teljes mértékben sikerült, amennyiben *minden zavarfajta ellen sikerült a megfelelő védekezési módszert megállapítani.*

A zavarforrás ismerete sok esetben máris teljes eredményt jelent. Vannak ugyanis zavarok, amelyek bizonyos hálózati vagy egyéb hibákból származnak (pl. hálózati földzárlatok, rossz kötések, transzformátorok, rossz motor stb.), amelyek megjavítása által a zavar teljesen megszűnik. A hiba megjavítása pedig sokszor már csak azért is megtörténik — annak ellenére, hogy arra a berendezés tulajdonosa nem kötelezhető —, mert az a tulajdonosnak is érdeke.

A védekezési módszerek megállapítása és érdekeltekkel való közlése folytán legalább azon előfizetőknek áll módjukban az erősáramú zavarokat elhárítani, akik a védőberendezések költségeinek fedezését vállalják, vagy arra vonatkozólag a géptulajdonosokkal meg tudnak állapodni.

A tapasztalat azt mutatja, hogy olyan esetekben, amikor a védőberendezés nem költséges és több előfizető érdekelve van (pl. egy nagy bérház felvonógépe által okozott zavarnál), az előfizetők köz-költségen felszereltetik.

Ujabbán már több esetben előfordul, hogy a zavaró gép tulajdonosa, pl. a háztulajdonos, saját költségén vállalja a zavar elhárítását és erre vonatkozólag a posta műszaki támogatását kéri.

A posta közreműködésének, tapasztalat szerint, még azon esetekben is igen jó erkölcsi hatása van, ha a zavar elhárítása leküzdhetetlen pénzügyi vagy más nehézségek miatt nem is sikerül (villamosvasúti zavaroknál stb.). Az előfizetőkre igen jó hatással van, ha látják a

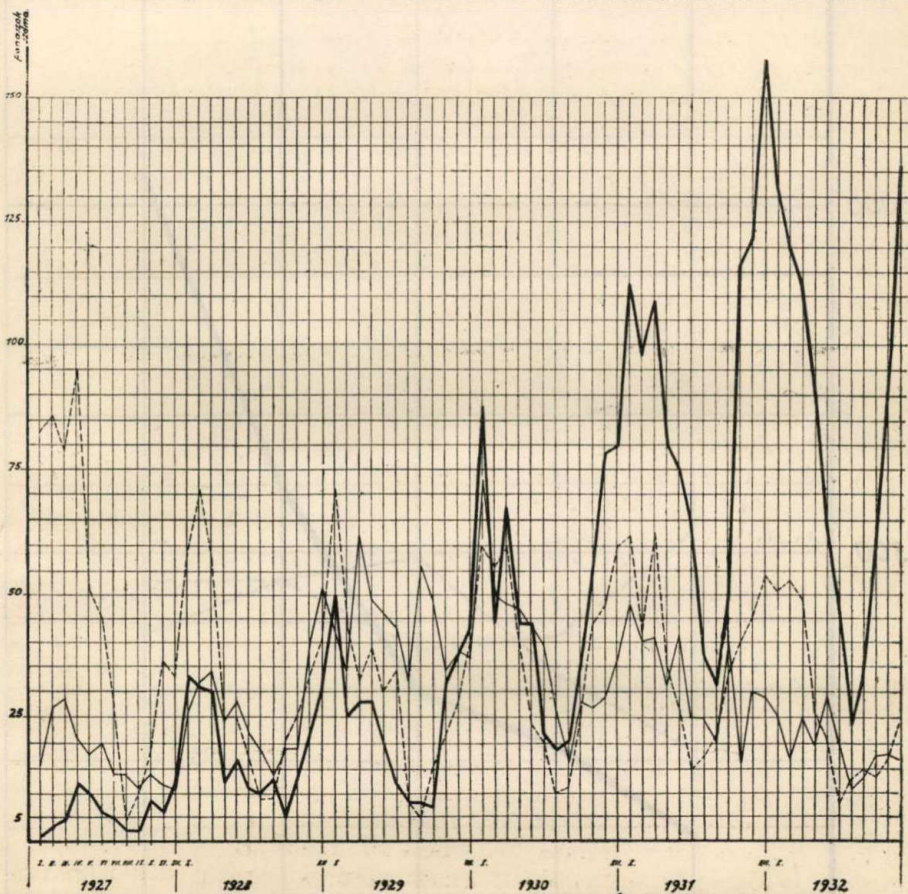
posta jóindulatát s nem egy esetben tapasztaltuk, hogy a vizsgálatnak, az előfizetők felvilágosításának igen jó eredménye volt a zavart körzet elkeseredett hangulatának megnyugtató tekintetében.

A m. kir. posta vezetőségének helyes üzleti érzékére vall, hogy addig is, amíg a zavarelhárítás törvényes rendezést nem nyer, az előfizetők panaszaival foglalkozik, mert ez a szolgálat a rádió egyik *hatóságos propagandaeszközének* bizonyult.

A rádiópanaszok vizsgálati módszereinek ismertetése után most még a beérkező panaszok számáról és a rádióüzem-csoport működéséről közlünk néhány statisztikai adatot.

Az említett háromféle panaszfajta számának havonkénti változását 1927-től 1932-ik évig az első diagramm, míg az évenként beérkező összpanaszok számát ugyancsak zavarfajták szerint a második diagramm tünteti fel.

Az alábbi kimutatásban azt tüntetem fel, hogy az üzemcsoport 1931. év folyamán beérkezett kb. 1033 különböző erősáramú panaszbejelentéssel kapcsolatban megtartott vizsgálatok során milyen zavarforrásokat állapított meg. A kimutatásból mindenekelőtt az tűnik ki,

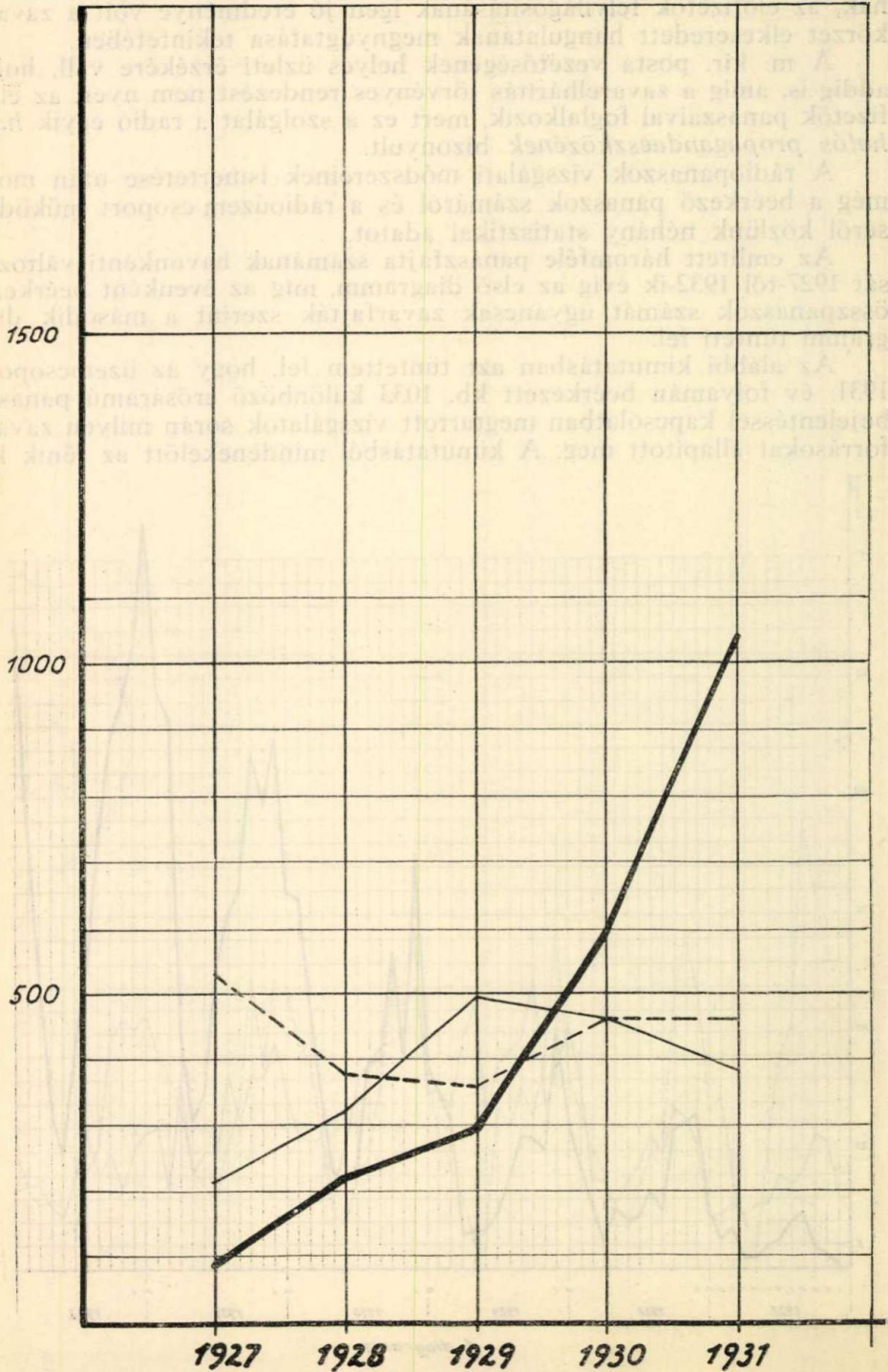

1. diagramm.

Jelmagyarázat:

— antenna panaszok, - - - - visszacsatolási panaszok, — erősáram miatti panaszok.

2. diagramm.

KIMUTATÁS

a rádió üzemesoport által 1931. év folyamán felülvizsgált rádiópanaszok forrásairól.

A zavarforrás megnevezése	Száma	Megjegyzés
Felvonógép-motor	202	
Kávéházi éttermi szellőző-motor	28	
Fogorvosi fűrógép-motor	15	
Különféle üzemi-motor	151	
Porszívógép-motor	6	
Fodrász hajszárító motorja	10	
Zeileis-gép	172	
Diathermia	66	
Röntgengép	24	
Házi villanyozó készülék	71	
Akkumulatortöltő-gép	18	
Mozgóképszínház áramátalakítója	10	
Fényreklám	26	
Távíróhiv. Mors-gép	6	
Távíróhiv. Hughes-gép	6	
Telefonközpont (vibrátor)	5	
	2	
Erősáramú hálózati hibák	111	Földzárlat, rossz kontaktus, rossz biztosíték stb.
Kozmetikai készülék	5	
Villamosvasút motorja	78	
Villamosvasút felső vezeték	13	
Villamosvasút váltóberendezés	10	
Villamosvasút jelzőlámpakapcsoló	8	
Nagyfeszültségű légvezeték	10	
Csengő reductor	13	
Dinamógép	17	
Rádiókészülékhiba	88	Panaszbejelentő fél készülékének vagy antennájának hibája okozta a zavart.
Bizonytalan	149	Valószínűleg rejtett hálózati hiba. A zavar a többszöri vizsgálat során ritkán jelentkezett, forrás nem volt behatárolható, mert időközben huzamos időre megszűnt.
Összesen:	1.320	

hogy a zavarok legnagyobb százalékban motorikus eredetűek. Meg kell itt említenem, hogy a zavaró motorok tényleges száma a kimutatásban feltüntetettnél jóval nagyobb, mert pl. egy nyomdaüzem, amelynek esetleg 20 motorja zavarja a körzet vételét, mintegy motorikus zavarforrás szerepel a kimutatásban. A megállapított zavarforrások száma tehát jóval nagyobb, mint a panaszbejelentéseké, ami azt jelenti, hogy egy körzetben egyidejűleg több zavarforrás is van.

Hogy a panaszok statisztikai adataiból az erősáramú zavarok jelentőségére következtethessünk, figyelembe kell vennünk, hogy egy erősáramú zavarforrás nemcsak egy, hanem a budapesti előfizetői sűrűség mellett legalább 8—10 előfizető vételét zavarja (pl. egy bérház felvonógépe, egy nagy házban fennálló szigetelési hiba, stb.). Minthogy pedig tapasztalataink szerint olyan zavarforrások is vannak, amelyek többszáz előfizető vételét zavarják (pl. kórházi diathermia, Zeileis), az egy zavarforrás által zavart átlagos előfizetőszám jóval nagyobbra, kb. 20—25-re vehető.

Ezek szerint a rádióüzem-csoporthoz 1931. év folyamán beérkezett 1033 különböző panaszbejelentés mintegy 18—20.000 előfizető vételzavarát jelenti.

Ha most még azt is számításba vesszük, hogy az előfizetők egy része vételzavarát nem jelentette be, mert esetleg nem is tudja, hogy panaszával hová forduljon, akkor az 1931. évi statisztikai adatok szerint megállapíthatjuk, hogy az átlagosan 110.000 budapesti előfizetőnek kb. 30—35 százaléka észlelt erősáramú zavarokat.

A rádióüzem-csoport 1931. év folyamán az összes panaszok vizsgálatával kapcsolatban 4554 helyszíni vizsgálatot tartott, amelyek túlnyomó számban az erősáramú zavarokra estek.

Egy erősáramú panasz pontos elintézésére, a zavarforrás behatárolása, zavarelhárítási kísérletek ugyanis átlag 2—3 *helyszíni vizsgálat* szükséges.

Ennek magyarázata részben műszaki természetű okokban, részben pedig abban rejlik, hogy a posta megfelelő törvényes rendelkezések hiányában a vizsgálatok megtartásával, a vizsgálat, a zavarelhárítási kísérletek időpontjának megállapításánál, a zavaró berendezések tulajdonosainak kívánságaihoz, esetleg szeszélyeihez is kénytelen a rádióelőfizetők érdekében alkalmazkodni.

Néhány példát említek csak meg:

A zavar a vizsgálat folyamán hirtelen megszűnik, még mielőtt a zavarforrást sikerült volna behatárolni és huzamos ideig, esetleg aznap egyáltalán már nem jelentkezik.

A vizsgálat folyamán kivételesen nem lép fel a zavar, amiért is újabb kiküldetés válik szükségessé.

A zavarforrás behatárolása közben, a bejelentés helyétől jó távolra vezetnek már a nyomok s abban a körzetben hirtelen egy másik zavar lép fel (pl. valaki abban a házban, ameddig eljutottunk, bekapcsolja porszívógépét vagy masszírozókészülékét), amely a keresett zavart elnyomja, vagy legalább is annyira zavarja a nyomozást, hogy addig, amíg meg nem szűnik, a behatárolás nem lehet eredményes.

Megállapíthatjuk, hogy a zavar forrása egy fényreklám vagy valamelyik házban levő földzárlat, a pontos behatároláshoz azonban

már a fényreklám karbantartóvállalat, illetőleg az Elektromos Művek közreműködése is szükséges.

Megállapíthatjuk, hogy a zavar forrása egy felvonógép motorja, a kísérletet azonban nem lehet megtartani, mert a házfelügyelő a háztulajdonos engedélye nélkül nem hajlandó a motort a vizsgálat céljaira üzembe helyezni.

Ezenkívül még sok-sok körülmény játszik közre, amelyek az erősáramú rádiózavarok vizsgálatát meghosszabbítják, illetőleg többszöri vizsgálat megtartását teszik szükségessé.

A visszacsatolási panaszok vizsgálatát az a körülmény teszi hozszadalmassá, hogy egy panasszal kapcsolatban különböző helyeken lakó előfizető felkeresése válik szükségessé. Az 1931. év folyamán visszacsatolási panasszal kapcsolatban 11.011 rádióelőfizető vevőberendezését vizsgáltuk felül, vagyis egy panaszra kb. 24—25 előfizetői készülék felülvizsgálata esik. Ha figyelembe vesszük a vizsgálat lefolyásának ismertetését, kétségtelen, hogy egy panasz lelkiismeretes megvizsgálása átlag legalább 5—6 órát vesz igénybe.

Az antennapanaszok elintézésére aránylag még a legkevesebb időre van szükség, viszont az antennapanaszokkal kapcsolatban legtöbbször két helyszíni vizsgálat válik szükségessé, mert az első helyszíni szemlén hozott határozat megtörténtének ellenőrzése a legtöbb esetben elkerülhetetlen. Vannak azonkívül olyan antennapanaszok is, amelyek elintézése nagyon hozszadalmas, pl. egy óriási pesti bérház antennahálózatának ellenőrzése, az egyes antennák szerelési fogyatékoságainak megállapítása, az előfizetők megfelelő tájékoztatása már oly nagy munka, hogy az legalább néhány órai időt igényel.

A panaszok elintézési módjainak és a rádióüzem-csoport működésére vonatkozó statisztikai adatoknak ismerete után megállapítható, hogy az üzemcsoporthoz — eddigi számban beérkező panaszok elintézése — a rendelkezésre álló három vizsgáló-csoportot igen erősen igénybe veszi.

Hogy az üzemcsoport működéséről teljes képet nyerjünk, meg kell még említenem, hogy igen tekintélyes ama panaszok és felvilágosítások száma, amelyeket telefon, vagy személyes tárgyalás útján intéznek el.

A legújabb, 1932. évi, tapasztalatok azt mutatják, hogy az erősáramú zavarok még nagyobb mértékben tért hódítanak és a panaszbejelentések száma az előző évekhez képest még emelkedik.

Az elektromosság ugyanis erősen tért hódít, zavarforrások száma egyre szaporodik, másrészt pedig az előfizetők egyre nagyobb igényekkel lépnek fel a rádióval szemben. A rádió ma már a szélesebb néprétegekben is erősen tért hódított, az embereknek nemcsak szórakoztatója, hanem kulturális szükséglete, a mai gazdasági viszonyok között a megélhetés nehéz harcaiban napközben fáradt embereknek sokszor egyetlen esti felüdítője, gondúzóje. Érthető tehát, hogy az előfizetők a vevőkészülékbe fektetett megtakarított pénzükért a rádióvétél élvezhetőségében megfelelő ellenértéket kívánnak, tehát a rádió védelmét a zavartatásokkal szemben egyre határozottabban követelik.

Ujabbban a sajtó is egyre sűrűbben foglalkozik a rádiózavarokkal és azok elhárítási lehetőségeivel.

Kétségtelen, hogy a rádiónak szórakoztató jellege mellett igen magasrendű hivatottsága van a kultúra terjesztése és a nevelés terén is, tehát a rádiónak minél szélesebb rétegekben való elterjedése elsőrendű állami érdek. Figyelembe véve továbbá azt, hogy az előfizetési díjak folytán a rádió a postának jelentős jövedelmi forrása, *a rádióelőfizetők számának szaporodása tehát a postának igen fontos anyagi érdeke.*

A rádió további népszerűsítésének egyik igen hathatós eszköze a rádióvétel zavartalanságának törvényes úton való biztosítása lenne.

Igaz ugyan, hogy mint előzményekben rámutattam, ez bizonyos nehézségekkel járna, de a rádió fontossága mellett ez nem lehet elég alapos ok arra, hogy a kérdés gyökeres megoldást ne nyerjen.

A jelenlegi állapotok közt ugyanis, amikor a rádióvétel zavartalansága úgyszólván a jó szerencsére van bízva, jogi szempontból is igen különös esetek adódnak.

Gyakran megtörténik ugyanis, hogy pl. valaki jelentős összegeket, többszáz pengőt fektet bele vevőberendezésébe, a rádiót néhány napig élvezi, míg egy szép napon szomszédságában megnyílik egy mozgóképszínház vagy felszerelnek egy fényreklámot. Ezek a berendezések, amelyek semmiesetre sem töltenek be fontosabb hivatást, mint a rádió, büntetlenül zavarhatják a rádiót, és a drága rádiókészülék, amelybe tulajdonosa tetemes tőkét ölt, hasznavehetetlenné válik, műsor helyett délután négy órától este 12 óráig a mozigép ropogását vagy a fényreklám morgását veszi.

Megtörténik, hogy a bérház egyik lakójának éjjel 11—12 órakor jut eszébe porszívógépét vagy masszírozókészülékét használni, miáltal a ház összes rádiósai élvezetének a műsor közepén egy csapásra vége szakad. Tizenöt-husz rádióelőfizető egy ember kénye-kedvének van kiszolgáltatva s vele szemben tehetetlen.

Lehetetlen állapot, hogy még azok az elektromos létesítmények és berendezések, amelyek tulajdonosainak a rádióból igen tekintélyes anyagi hasznuk van, szabadon zavarhassák a rádiót.

Tudvalevő pl., hogy a rádió terjedésével az elektromos áramfogyasztás igen megnövekedett, főként azért, mert a rádió használata miatt a fogyasztók a világítást sokkal hosszabb ideig veszik igénybe. A világítási hálózat ugyan sok zavarforrást rejt magában (földzárlatok, kötési hibák stb.).

A hálózatok tulajdonosai a zavarok elhárításánál korántsem fejtik ki azt a buzgalmat, ami tőlük joggal elvárható volna.

A m. kir. posta vezetősége a zavarelhárítás kérdésének törvényes rendezésére már jó ideje mindent elkövetett.

Mint láttuk, a zavarelhárítás műszaki megoldásainak kidolgozását lehetővé tette, másrésről részletes javaslatot dolgozott ki a zavarelhárítás gyakorlati kiviteléről. Ez a javaslat az illetékes minisztériumokhoz került további tárgyalásra.

A gyakorlati kivitel akként képzeljük el, hogy egy meghatározott időponttól kezdve csakis rádióvédőberendezéssel felszerelt erős-

áramú gépek kerülhetnek majd forgalomba, továbbá a meglévő berendezések is szükség szerint védőberendezésekkel lesznek felszerelve.

A legnagyobb nehézséget a védőberendezések költségeinek fedezése okozza. Az újonnan forgalomba kerülő erősáramú gépek ára ugyanis a védőberendezéssel megnövekedne, másrészt a meglévő gépek tulajdonosaira a védőberendezés beszerzése megterhelést jelentene.

Ennek a nehézségnek helyes megítélhetése végett rá kell mutatnom arra, hogy a rádióvédőberendezés ára a gép beszerzési árának általában igen kis százalékát tenné ki. Pl. egy felvonógépnél 10—20 pengőt, egy Zeileis-gépnél néhány száz pengőt.

Még egy szempont van, amit itt nem lehet figyelmen kívül hagyni. A védőberendezések gyártása és felszerelése egyes iparágakat fel lendítene, új munkaalkalmakat teremtene. Az a hátrány tehát, amit a védőberendezések felszerelésének kötelezővé tétele közgazdasági szempontból magával hozna azáltal, hogy egyes iparágakat és tulajdonosokat anyagilag megterhelne, e révén bizonyos mértékű kiegyenlítést nyerne.

Illetékes körökre tartozik, hogy ezekben a kérdésekben döntsenek. Reméljük, hogy ez a döntés a rádió javára fog megtörténni és a posta vezetőségének javaslata mihamarabb megvalósul és a gyakorlatban alkalmazást nyer.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

1. Az alkalmazottaknak és hozzátartozóiknak szóló azok a posta (csekkfizetési) utalványok, amelyek az alkalmaztatás helyére vannak címezve

a) kézbesíthetők-e a hatóság (hivatal) által bérelt fiók útján?,

b) s az így kézbesített utalványok kifizetése a postahivatalban hogyan történik?

ad a) A Postaüzleti Szabályzat 111. §. 2. pontja értelmében az alkalmazottaknak és hozzátartozóiknak az alkalmaztatás helyére címezett posta- és csekkfizetési utalványait csakis azokon a helyeken szabad a fiók útján kézbesíteni, ahol az utalványok házhoz kézbesítése berendezve nincsen. Ezeken a helyeken az ilyen utalványokat a fiókban elhelyezett többi küldeményekkel együtt a címzettnek való kézbesítés végett értesítőként a fiókbérlő meghatalmazottjának kell kiadni

ad b) Az így kézbesített utalványoknak a postahivatalban való kifizetése az általános szabályok keretén belül történhetik. Természetesen más az eljárás akkor, ha a küldemény átvételére maga a címzett személyesen jelenik meg és más, ha az aláírt utalványt megbízottal küldi be a postahivatalba és annak útján kéri a kifizetést. Ha a címzett személyesen jelenik meg az átvételre, és személye a postahivatal előtt ismeretlen, személyazonosságát a Postaüzleti Szabályzat 73. §. 2. pontja értelmében igazolni tartozik. Ha a címzett csak az utalványt küldi be a postahivatalba és aláírása a hivatal előtt ismeretlen, vagy ha ismeretes is, de az utalvány összege az 500 P-t meghaladja, a címzett aláírását a Postaüzleti Szabályzat 74. §. 2. pontja értelmében hitelesítettnek tartozik. (93.096/1932—X/4.)

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

1.

Távbeszélő-használat.

A. bérbevett egy műhely helyiséget udvar használati joggal 6 évi időtartamra. A bérleti szerződésben a felek arra nézve is megállapodtak, hogy a bérlő a bérbeadó távbeszélő állomását a beszélgetési díj megfizetése ellenében használhatja. A bérleti szerződésből a felek között per támadt, amennyiben a bérlő a bérbeadók ellen szerződészegések és kártokozó cselekmények miatt keresetet indított. A kereset alapjául szolgáló cselekmények között szerepelt többek között az is, hogy a bérbeadó alperesek megakadályozták a telefon használatában s nem értesítették arról, hogy valamelyik üzletfele telefonon kereste. — A per folyamán az alperesek tagadták, hogy kötelezettséget vállaltak volna arra, hogy telefonhíváskor a felperest a telefonhoz küldik s előadták, hogy felperest kötelezettség nélkül is a telefonhoz hívták s hogy felperes a telefon használatáért semmit sem fizetett. — A perben hozott elsőbírói ítélet a felperest keresetével elutasította. Az ítéleti indokolásnak a távbeszélő állomás használatára vonatkozó része megállapítja, hogy a becsatolt szerződés 5. pontja szerint az alperesek csupán a telefon használatát engedték meg a felperesnek, de nem vállalták kötelezettséget arra, hogy az esetben, ha a felperest valaki telefonon keresi, erről értesítik is. Ha tehát, — amint egyik-másik felperesi tanu vallomásából kitűnik — elő is fordult az, hogy az alperesek részéről értesítés nem küldetett a felpersnek, ez az eljárás nélkülözi ugyan a megkívánt előzékenységet, de nem szolgál alapul arra, hogy a felperes telefonállomás létesítésének költségeit az alperestől igényelje. — Azt pedig nem sikerült bizonyítani a felperesnek, hogy a telefon használatában bármikor is megakadályoztatott volna.

A felperes által megfellebbezett ítéletet a budapesti kir. törvényszék helybenhagyta.

Felperesnek az ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmét a m. kir. Kúria elutasította. Az ítéleti indokolás a távbeszélő használatának kérdésében a következő.

„4. A távbeszélő használatának megengedése általában nem jelenti azt is, hogy a távbeszélőn az ilyen használatot felhívni is lehet és hogy a használatot megengedő köteles a felhívásokat a használó-

val közölni. Ezt külön ki kellene kötni. Nem helytelen tehát az első és átvetten a fellebbezési bíróság amaz álláspontja, hogy az alperesek, ha némelykor a felhívást nem is közölték a felperessel, legfeljebb a megkívánható előzékenység ellen vétettek, de nem követtek el szerződészegést.”

2.

Jogtalan elsajátítás.

S.... S.... a budapesti 62. számú postahivatalnál postatakarékpénztári betétkönyvéből 50 pengőt kivett. A kifizetést teljesítő postai alkalmazott az 50 P kivételét elmulasztotta a betétkönyvbe bejegyezni. A betétkönyvre S.... S.... kezéhez ugyancsak a 62. sz. postahivatalnál rövid időközönben újabb 32, majd 99 P visszafizetést történt. E visszafizetések nyomán megállapítást nyert, hogy az 50 P kivett összegnek be nem jegyzése folytán a később kivett összegekkel 49 P túlfizetés eszközöltetett. Az igazgatóság felhívta S....-t a 49 P visszafizetésére. Minthogy S.... az összeg visszafizetését azzal a megokolással, hogy a fizetési utalványt helyette más írta alá, megtagadta, az igazgatóság ismeretlen tettes ellen bűnvádi feljelentést tett. A nyomozás eredménye szerint a bűnvádi eljárás S.... S.... ellen csalás vétsége miatt indult meg.

A budapesti kir. büntető járásbíróság az ügyben a következő ítéletet hozta:

„A kir. járásbíróság S.... S.... budapesti születésű és lakos, 31 éves, izr. vallású, nőtlen kereskedő vádlottat, a Bn. 50. §-ába ütköző s a Btk 380. §. I. tétele szerint minősülő csalás vétsége miatt ellene emelt vád alól a Bp. 326. §-ának 2. pontja értelmében felmenti.

Elrendeli, hogy az eln. letét 27/1932. sz. alatt bűnjelként őrzött postatakarékpénztári betétkönyvecské a Bp 448. §-a alapján a vádlott részére kiadassék.

A magánjogi igény felől a Bp. 487. §-ának megfelelően a felmentés okából nem határoz.

Indokolás.

A kir. ügyészi megbízott csalás vétségével vádolta S.... S....-t azért, mert annak tudatában, hogy a betétkönyvében az egyik 50 pengős kivétel nem volt bejegyezve — a könyv szerint mutatkozó teljes összeget felvette. Annak elhallgatásával tehát, hogy az 50 P ebből már nem jár, mert előzőleg már megkapta — a ta-

karékpénztár tisztviselőjét tévedésben tartotta és ez által sértettnek vagyoni kárt okozott, magának pedig jogtalan vagyoni hasznot szerzett.

A vádlott betétkönyvében eredetileg 150 P volt. Ebből kivett 100 P-t, majd újból betett 82 P-t. A követelése ily körülmények között 132 P-t tett ki, 1931. május 11. napján. Az ezt követő időben mégis 181 P-t fizettek vissza vádlottnak a betétkönyv alapján. Ekként 49 P-t túlfizettek. Ez a tévedés annak folyománya, hogy az 1931. évi május hó 19-én eszközölt 50 P-ös visszafizetést a könyvecskében nem tüntették fel.

A vádlott tagadta, hogy az utolsó kivét alkalmával tudatában lett volna annak, hogy 50 P-vel kevesebb követelése áll fenn, mint amennyit tényleg kézhez vett.

A kir. járásbíróóság megítélése szerint nem bizonyítható megnyugtató módon a vádlott rosszhiszemősége és a jogtalan vagyoni haszon szerzésére irányuló célzata. Vádlott kezében ugyanis csak a betétkönyv volt, amely szerint annyi követelés mutatkozott fennállóan, mint amennyit a vádlott tényleg kézhez kapott. Azt a körülményt, vajjon a könyvben feltüntetett adatok fedik-e a tényleges állapotot, vádlott nem őrizhette ellen. Az pedig, hogy tudta, miszerint az 1931. május 19-én történt kivételt nem jegyezték be a könyvecskébe — csak feltevéssé lehet, de olyan adatok, melyek azt a tudatot tanúsítanák, nincsenek. Ezt már azért nem lehet megállapítani, mert vádlott kereskedő, akinek naponta több ki és befizetéssel kell számolnia.

A csalás vétsége tehát nem nyert beigazolást, miután a tévedésbe ejtés és a jogtalan vagyoni haszonszerzés tudata nincs bizonyítva.

Mérlegelés tárgyává tette a kir. járásbíróóság, vajjon nem forog-e fenn a Btk. 367. §-ban írt véség.

A postatakarékpénztár kimutatása szerint 49 P túlfizetés történt. Ez a 49 P tehát tévedés folytán jutott a vádlott birtokába. Kérték a pénz visszatérítését, de a vádlott ezt megtagadta.

Ahhoz, hogy a jogtalan elsajátítás vétsége megállapítható legyen, szükséges, hogy a vádlott rosszhiszemősége és a jogtalan megtartásra irányuló célzat bizonyítást nyerjen. A jelen esetben erre nincsen megnyugtató adat. Az ugyanis, hogy a vádlott a vele szemben támasztott követelést nem ismerte el, sőt eleinte azt is kétségbe vonta, hogy a kritikus 50 P-t (május 18.) ő vette fel — a dolog természetéből következik. Senki sem köteles ugyanis a vele szemben támasztott köve-

telést elismerni és a hitelező adatait minden további nélkül valóknak elfogadni. Fennforog annak a lehetősége is, hogy a kimutatásban közölt adatok tévesek és a betétkönyvben írt állapot felel meg a valóságnak. Vádlott ellen szól ugyan, — hogy a nyomozat során a május 18-án kelt utalványon levő aláírását nem fogadta el valódinak — s mindazonáltal ez a körülmény vele szemben a jogtalan megtartás tudatát nem bizonyítja. Mert a dolgok alakulása őt is zavarba hozhatta és úgy védekezett a követelés ellen, amint hirtelenjében eszébe jutott.

Mindezeket mérlegelve úgy találja a bíróság, miszerint nincs beigazolva, miszerint vádlott a vád alapjául vett bűncselekményt elkövette, illetve hogy bűncselekményt követett el. Ezért a Bp. 326. §. 2. p. alapján felmentő ítéletet hozott."

A járásbíróóság ítélete ellen a vádat képviselő ügyészi megbízott fellebbezett, amelyhez a m. kir. posta képviselője csatlakozott. A fellebbezés folytán a budapesti kir. büntető törvényszék a járásbíróóság ítéletét megváltoztatta és S.... S.... vádlottat bűnösnek mondta ki a Btk. 367. §-ában meghatározott jogtalan elsajátítás vétségében; ezért S.... S.... vádlottat a Btk. 367. §-a alapján a Btk. 92. §-ának alkalmazásával behajthatatlansága esetére 8 (nyolc) napi fogházra átváltoltatandó 80 (nyolcvan) pengő pénz-büntetésre ítélte.

Kötelezte továbbá arra, hogy kártérítés címén 49 P-t 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizessen meg a m. kir. postaigazgatóságnak.

Az ítélet indokolása a következő:

„A megállapított tényállás szerint S.... S.... vádlottnak 10.283. sz. betétkönyvében 1931. évi május hó 18-án 132 P-je volt, miután abból május hó 18-án 50 pengőt kivett, maradt a betétkönyvben 82 P. A megállapított tényállás szerint 50 P-t az eljárt tisztviselő elnézésből nem vezette be vádlott könyvecskéjébe s erre a körülményre őt a vádlott nem figyelmeztette, hanem azt előtte elhallgatta, —

május hó 23-án a vádlott ismét kivett a könyvecskéből 32 P-t, úgy hogy vádlott betétje ennek folytán csupán 50 P-t tett ki, míg a könyvecske 100 P betétet mutatott, annak folytán, hogy a május hó 18-iki kivét abban feltüntetve nem lett. Ezt a körülményt felhasználva vádlott 1931. évi június hó 1-én 99 P-t vett fel a 10.283. sz. könyvecske alapján, miáltal a m. kir. postaigazgatóságot 49 P erejéig megkárosította, miután azt máig vissza nem fizette.

Figyelemmel a betét csekélyebb vol-

tára, valamint az eset összes körülményeire, a kir. törvényszék úgy találta, hogy vádlott cselekedete a Btk. 367. §-ában meghatározott jogtalan elcsajátítás

véttségének tényelemeit foglalja magában, ezért őt abban bűnösnek mondotta ki s ezért őt elítélte."

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

Ausztria. Az osztrák kereskedelmi miniszter, néhány nyugdíjazott magasabb állású postatisztviselő javaslatára azzal a tervvel foglalkozik, hogy a posta személyszállító gépkocsiüzemét az osztrák vasutak hasonló üzemével egyesíti, hogy ezzel az első lépést megtegye a felé a cél felé, mely Ausztria gépkocsiüzemének egységesítéséhez vezet.

Ezzel a személyszállító gépkocsi szolgáltatást olcsóvá és az egységes vezetéssel keresztül a vasút kiegészítő berendezésévé óhajtja tenni, hogy ezzel a vasút és gépkocsi közötti versenyt egészségesebb alapokra fektesse.

E terv ellen élesen állást foglalt most az osztrák postaalkalmazottak szövetsége. A gépkocsivezetők képviselői kijelentették, hogy a terv titkos célja a jó anyagi eredménnyel dolgozó postagépkocsiüzem üzleti eredményét az osztrák államvasutak költségvetésében jelentkező hiányok fedezésére fordítani, az üzemek összevont személyzetének egy részét elbocsátani s így a munkanélküliséget növelni és végül néhány anélkül is magas nyugdíjat élvező postaalkalmazottat jövedelemhalmozáshoz segíteni.

(P. N. 1932. 74.)

(k. j.)

Az osztrák postavezérgazgatóság — valószínűleg az általunk is ismertett cseh példát utánozva — október hó 26-án kelt egyik rendeletével a kézbesítőszemélyzetet végleg és határozottan eltiltotta, hogy a közönség körében különböző ürügyek alatt adományokat gyűjtesek, avagy ilyen célból a szokásos újévi postakönyvecskéket, avagy jókívánatokat közlő nyomtatott kártyákat osszanak szét. A rendelet azonban nem tiltja el kifejezetten az újévi ajándékpénzek elfogadását.

(P. N. 1932. 74.)

(k. j.)

Az osztrák posta személyzeténél is fennáll a minősítésnek körülbelül az a rendje, amelyet a magyar posta is ismer. Az osztrák posta személyzetének minősítését az 1914. évből származó szolgálati szabályzat határozmányai írják elő. Eszerint minden postaalkalmazottról minősítési táblázatot kell vezetni. A minősítést 5 tagból álló bizottság végzi. A minősítőbizottságban a személyzet képviselői nem

vesznek részt. Eredetileg a postaszemélyzetet évenként kellett minősíteni. 1925 év óta azonban csak azt a postaalkalmazottat minősítik, akinél fellebbezői valószínűtlennek tartják, hogy minősítése az általános jó fokozatot megüti. A minősítésnél a szakképzés fokát, az alkalmazott képességeit, egészségét, szorgalmát, megbízhatóságát bírálják. A minősítésnek 5 fokozata van. Kitűnő („ausgezeichnet”), igen jó („sehr gut”), jó („gut”), elégséges („minder entsprechend”) és elégtelen („nicht entsprechend”). A minősítés eredményét az érdekelttel közölni kell, sőt mindenkinek meg van az az joga, hogy a minősítés táblázatát megtekinthesse. Ha az alkalmazott összminősítése az általános jó fokozatot nem éri el, akkor a központi minősítő bizottsághoz fordulhat felülvizsgálatért.

Az osztrák postaszemélyzet szakegységei most élénk mozgalmat indítottak a minősítési eljárás hibáinak kiküszöbölése érdekében. Amióta ugyanis a törvényhozás bizonyos esetekben az alkalmazottak kényszernyugdíjazását megengedte és a kényszernyugdíjazásnál alapul sok esetben az alkalmazottak minősítési táblázatát vették az érdekeltek panaszaiából azt a következtetést vonták le a szakegységek, hogy a minősítések nem minden esetben történtek kellő tárgyilagossággal és az érdekeltek viszonyainak figyelembevételével. Az ismételt panaszokra az osztrák posta vezetősége figyelmeztette a hivatalvezetőket, hogy alkalmazottaik munkateljesítményét fokozottabb figyelemmel kísérik és minden olyan esetben, amidőn egyik vagy másik alkalmazott munkateljesítménye ellen jogos panasz merült fel, az illetőt már az első alkalommal figyelmeztessék a szabályok által megkívánt munkaeredmény elérésére, hogy utólag az érdekeltek ne éljenek azzal a kifogással, hogy feletteseik részéről kellő időben nem részesültek volna megfelelő figyelmeztetésben. (P. N. 1932. 73.)

(k. j.)

Északamerikai Egyesült-Államok. A kongresszus a posta vezetőségének minden tiltakozása ellenére elfogadta egyik kongresszustag által előterjesztett azt a javaslatot, hogy több munkaalkalom biztosítása céljából vasár- és ünnepnapokon

ne a rendes, hanem csak az e célra szolgálatra berendelendő kisegítő személyzet teljesíthessen az Egyesült-Államok valamennyi postahivatalában ünnepi szolgálatot.

A Postmaster General helyette most azután rendeletet adott ki, hogy minden postahivatalnál, melynek székhelyén kellő számú kisegítő postaalkalmazott áll rendelkezésre, ünnepi szolgálatra elsősorban csak ezek alkalmazhatók.

Ugyancsak az Amerikai Egyesült-Államok postájának igazgatótanácsában egyik tag szövéttette, hogy a levéldíjaknak 2 centről 3 centre történt emelése már is érzeti forgalomcsökkentő hatását, mert nemcsak hogy nem járt azzal a bevételi többlettel, melyre számítottak, hanem a levélforgalom díjemelés következtében oly mértékben csökkent, hogy munkaalkalom hiányában az ideiglenes személyzetet már is tömegesen kénytelenek a postahivatalok elbocsátani és ezzel a munkanélküliek számát növelik. (P. N. 1932. 74.) (k. j.)

Az amerikai reklámról nálunk általában mint valami nagyon durva, ordító és fület, szemet s minden szépérzékét bántó dologról szoktak megemlékezni. Nem egy olvasónkat kellemesen lepi meg az alábbi kedves, behízlgő hangú és sikerült módja a távbeszélő reklámnak, melyet egyik svájci szaklap állított követendő mintakép gyanánt olvasói elé. Ezt a néhány soros reklámszöveget egyik amerikai telefontársaság helyezte el az ottani ujságokban új előfizetők toborzása céljából és így szólt: „Ha valahol egy városkában csak két távbeszélő készülék lenne és nem több, milyen büszkék lennének arra tulajdonosaik. Bizonyára lakásuk legszebb helyén állítanák fel. És a szomszédok csudájára járnának és bizonyára boldogok lennének felnőttek és gyerekek, ha csak érinteniök szabadna a csodálatos készüléket. És a házigazda bizonyára csak a ház legkedvesebb vendégeinek engedné meg, hogy a különleges készülékbe belebeszéljenek. A távbeszélő használatában járatlan vendégek között bizonyára nem egy akadna, aki a készülékből felé hangzó idegen hangtól meglepetve első zavarában a csodálatos szerszám hallgatóját hirtelen helyére akasztaná. — Ez régen így is történt.

Ma már, hogy a telefon annyira elterjedt, senki sem néz reá ilyen csodálatlalt, mert annak percenként, minden használatánál ismétlődő csodáját már megszoktuk. Pedig a telefon csodája ma sem kisebb, mint valaha, kezdetben volt. Hiszen — gondoljuk meg, minden időben, éjjel és nappal, úgyszólván mindenkivel beszélgetünk, akivel csak akarunk, lakják az a

mi városunkban, vagy a világ másik végén.

Az első csoda, hogy a sarkon túli ismerőseinkkel beszélhettünk; jelentőségében cseppet sem kisebb csoda, mint az a második, hogy a telefon világra szóló szervezetsége lehetővé teszi a legnagyobb távolságra is a telefon használatát. De talán ennél is nagyobb a harmadik csoda: a telefon olesósága.

Talán ma már nincs semmi olyan olcsó meglepetés, mint a telefon és semmi sem hoz annyi kényelmet, biztonságot és jól eső érzést az otthonba, mint éppen a telefon. Próbálja meg Ön is!”

(T. M. 1932. 6.)

(k. j.)

Santa Claus, Indiana déli részében fekvő egészen kicsi, jelentéktelen városkája az Amerikai Egyesült-Államoknak, melyet a legközelebbi vasútállomástól 5 mérföld választ el. Postamestere negyed osztályú hivatala mellett, melyet csak mellékfoglalkozásként üz, benzinállomást és kis vegyeskereskedést is kezel.

A meglehetősen idillikus állapot karácsonytájt néhány év óta alaposan és pedig évről-évre rosszabbodik. Első alkalommal 1930. karácsonya körül vette észre, Jim Martin, Santa Claus postamestere, hogy postaforgalma felette megélénkült. Nevezetesen karácsonykor közel 50.000 darab levelet és csomagot kapott saját nevére s azzal a kéréssel, hogy az eredeti borítékot a küldeményekről eltávolítva lenne szíves azokat a külső boríték alatt lévő új címzésre újra feladni és postán haladéktalanul továbbítani különös gondot fordítva arra, hogy a küldemények lebélyegzésénél az új feladási hely: „Santa Claus” neve jól olvasható legyen.

A következő 1931. évben már november hóban kezdett a hivatal forgalmán meglátszani a különös idény forgalom. December közepéig naponként átlag több mint 10 ezer postaküldeményt kapott és adott fel újra Santa Claus postamestere. Martin Jim kezdett kétségbeesni, mert mellékfoglalkozásként üzött postamester-ségével kapcsolatos teendőit alig volt képes megfeszített erővel is ellátni. Ez év novemberében pedig már a hó elején az történt, hogy egyetlen newyorki áruház kerek egymillió postaküldeményt jelentett be a postamesternél, melyet Santa Clauson átirányítva óhajtt tulajdonképeni címzettjeikhez juttatni. Új Zeelandból is több százezer postaküldeményt jeleztek előre.

A rejtély megfejtését az amerikai néplélek naivságában kell keresni. Az amerikai gyermekek, európai kis barátaik mintájára szintén meg vannak győződve, hogy karácsonyi ajándékaikat a kis Jézus.

kától kapják, kit becéző névvel ott St. Clausnak mondanak.

Meg vannak tehát győződve, hogy a St. Claus-hoz intézett leveleiket a posta hűségesen továbbítja a kis Jézuskához és bizalommal várják a választ is. Most már azután előbb a kis indiánai városka közelében lakó szülők és szemfüles rokonok jöttek arra a pompás gondolatra, hogy a gyermekek karácsonyi örömet azzal növeljék, hogy a Santa Claushoz intézett gyermekes leveleikre küldendő válaszokat Santa Claus városka postahivatalában adassák fel, hogy a gyermekek illúzióját a postabélyegzővel is emeljék. E kegyes család iskerének híre villámgyorsan terjedt és ma már Jim Martin postamester barátunk napi postája karácsonytájt több millió darab.

Jim Martin kétségbeesésében a kerület képviselőjéhez fordult és kérte, hogy járja ki a szenátusban a hivatal nevének megváltoztatását. Ámde a városka lakói kézzel-lábbal tiltakoztak ez ellen a megoldás ellen. De meg az amerikai postaigazgatás is reájött, hogy ez a véletlen a mai gazdasági válsággal sujtott időkben igen jó jövedelemforrást jelent a postára nézve is a dupla postadíjak révén és azt a megoldást választotta, hogy Santa Claus hivatalnál a szolgálat ellátására megfelelő kiegészítő személyzetet és bélyegzőgépeket rendelt ki, mely utóbbiak fáradhatatlannal látják el e kedves küldeményeket a Jézuska postáját igazoló és bűvös feladási helyet jelző, "Santa Claus" bélyegzőlenyomatával. (Bl. f. P. T. 1932. 24.) (k. j.)

Franciaország. Ismeretes, hogy a francia posta elhatározta, hogy a postalkalmazottakat két csoportba osztja. Az A) csoport tagjait 60., a B) csoport tagjait már az 55. életévük betöltése után kényszer útján óhajtja nyugdíjazni. A személyzetnek e két csoportba osztását külön erre a célra felállított bizottság végezné. A döntés a postaszemélyzet némely csoportjára már megtörtént. Nevezetesen a mozgópostaszemélyzetnek utazótagjait, tehát a mozgóposta főnökségénél szolgálatot teljesítők kivételével, továbbá a vonatfelvigyázó személyzet minden egyes tagját a kedvezményes B) csoportba sorozta. Azt a tényt ugyanis, hogy a B) csoportba sorozott alkalmazottak nem 60., hanem már 55-ik életévük betöltése után nyugdíjba mehetnek, a különösen nehéz szolgálat elismerésének szánta a francia posta vezetősége. A mozgópostafőnökség irodai és ellenőrző szolgálatot végző tagjai azonban az A) csoporthoz tartoznak. A kézbesítő személyzetre nézve külön miniszteri rendelet intézkedik majd arról, hogy közülük milyen szolgálatot el

látó alkalmazottak kerülnek az A), illetőleg B) csoportba. E beosztásnak az a célja, hogy a posta vezetőségének lehetővé tegye az alkalmazottak egy részének kényszernyugdíjazását s ezzel a visszamaradtak előlépési viszonyait javítsa.

(P. N. 1932. 73.) (k. j.)

A francia postaigazgatás elhatározta, hogy az e célra kijelölt hivatalokban kísérletképpen szigorúan felülvizsgálattja a postaküldemények díjlerovását.

E felülvizsgálati teendők lebonyolítására egy főbiztos vezetése alatt 4 biztosból álló különítményt alakítottak. A felülvizsgálat egyformán kiterjed az érkező és az induló posták levélposta küldeményeire, akár postabélyeggel, akár bérmentesítőgép értékenyomatával, akár pedig készpénzben történt az esedékes díjak lerovása. A vizsgált hivatal átmenő levélszáma szintén nincs kivéve e szigorú felülvizsgálatból.

A vizsgálókülönítmény vezetője rendkívényen van ellátva, melyet személyének igazolásaként köteles a vizsgálat megkezdése előtt a hivatalvezetőnek felmutatni. A vizsgálat vezetője azután megbeszéli a felülvizsgálat módosztatit a számadásra kötelezettek bevonásával, hogy a vizsgálat részleteiben se zavarja a szolgálat rendes menetét. A vizsgálatban maga is részt vesz, azt minden részletében irányítja és az esetleges észrevételeket a szükséghez képest feljegyzi. A különítmény vezetője egyébként lehetőleg semmiképpen ne avatkozzék bele a vizsgálat alatt álló hivatal szolgálatába. A hivatal beosztott személyzetének közvetlenül semmiféle utasítást a helyszínen nem adhat. A hivatalvezető azonban köteles mindenféle kezelési okmányt a vizsgálatvezető rendelkezésére bocsátani, amelyből a bélyegző és a bérmentesítőgépek működését eredményesen ellenőrizheti.

A francia postaigazgatás ugyanis az esedékes postadíjaknak teljes egészében kötelező lerovását biztosítandó, elengedhetetlenül szükségesnek véli a legszorosabb ellenőrzés rendszerezését.

Megállapítást nyert ugyanis, hogy a francia rendeltetési hivatalok számos levélpostai küldeményt kézbesítenek a címzettjeiknek az esedékes díjak behajtása nélkül; továbbá, hogy a küldeményekre ragasztott postabélyegeket csak hiányosan értéktelenítik, részben a bélyegzőfesték rossz minősége, részben pedig a bélyegző felületes alkalmazása miatt; a súlyosabb levélpostai küldeményekre kevés bélyegyet ragasztanak: tömegesen postára adott levélpostai küldemények között gyakran fordulnak elő olyanok, melyekre illetéktelenül alkalmazták a kedvezményes

díjszabást; a bérmentesítőgépjelnyomattal bérmentesített küldeményeknél, különösen ha azokat tömegesen adják fel, sok a hiányosan bérmentesített.

Ezért azután indokoltnak látszott a bérmentesítés állandó ellenőrzéséről intézményesen gondoskodni. Ezzel biztosítani akarja a vezetőség, hogy a személyzet megértve a felsőbbség törekvéseit, igyekszik kellő jártasságra szert tenni a díjszabások helyes alkalmazásában és ezzel kielégítő eredményhez segíteni az ellenőrzést.

Biztosítani kell a jövőben minden rendelkezésre álló eszközzel, hogy a felbélyegzett, vagy géppel bérmentesített küldemények megfelelően legyenek bérmentesítve és a felragasztott bélyegek mind értéktelenítve legyenek. (Informations P. T. T. 1932. 24.) (k. j.)

Németország. A birodalmi német posta eddig is nagy érzéket tanúsított a forgalomszerző propaganda tevékenység iránt. Ennek kétségtelen egyik igen alkalmas módja a nagybbszabású postai berendezéseknek magyarázatos bemutatása a postán kívül álló nagyobb szervezetek tagjai részére.

A porosz bírói és ügyészi egyesület, melynek tagjai sorába Németország legkitünőbb ügyvédei is tartoznak, legutóbb november havában tartott kerületi gyűlésük alkalmából a birodalmi német posta meghívására csoportosan meglátogatták a berlini postamúzeumot. Ez alkalommal a vendégeket dr. Sautter államtitkár fogadta és dr. Andersch miniszteri igazgató ismertető előadást tartott előttük a német posta szervezetről és a posta közigazgatás alapelveiről. Az előadás végeztével bemutaták a vendégeknek a „Brémen” óriásgözössel történő posta közvetítést Hamburg—Amerika között. A postamúzeumot a vendégek apróbb csoportokban szakértő vezetés és magyarázat mellett tekintették meg, majd fehér asztalnál gyűjtötte össze őket a házigazda vendégszerepette. Befejezésül a látogatók minden egyes tagja megkapta a birodalmi német posta 1933. évi gyönyörű kiállítású előjegyzési naptárát a látogatás emlékeként. (D. V. Z. 1932. 50.) (k. j.)

A téli hónapokban Southampton, Cherboureg és New York között közlekedő angol gyorsgözösök lényegesen ritkább járatokat tartanak fenn már évek óta. Hetenként felváltva indulnak amerikai útjukra egyszer a Berengária, Mauretánia, Majestic és Olympic nevű hajóóriások. Ezek közül az utolsó angol hajó ez évben karácsony előtt, november első felében indult. Ettől kezdve karácsonyig csak a német „Európa” nevű hajó az, amely az uta-

soknak és a karácsonyi postának közvetítésére rendelkezésre állt. A december 11-én induló „Európa”-nak postarakománya között a német posta saját amerikai postája 738 csomagzsákból és 2.460 levélzsákból állott. Az angol postaigazgatás, amely a német hajópostával Amerika részére — érthető okokból — csak azokat a postaküldeményeket szokta továbbítani, amelyek feladói kifejezetten ennek a hajóösszeköttetésnek használatát kívánták, ez alkalommal kénytelen volt maga is a német hajót felhasználni karácsonyi amerikai postája jelentékeny részének továbbítására. A karácsonyi ünnepek előtt utoljára indult angol hajónak, a „Britanniknak” elindulása óta ugyanis az angol kikötőben 6.500 zsák postaanyag gyűlt össze. Miután pedig a francia postaigazgatás is 1.788 darab levélzsák szállítását bízta az „Európa”-ra, e hajó összes postarakománya 1.631 csomagzsákból és 9.855 levélzsákból, összesen tehát 11.486 zsák postaanyagból állott. Ez olyan óriási anyag, amely igen ritkán szállított eddig egyetlen hajóval New-York részére. Ebből az anyagból a hajóposta alkalmazottainak útközben több mint 1.000 zsák tartalmát kellett feldolgozni. (D. W. Z. 1932. 50.) (k. j.)

Már előző számunkban hírt adtunk arról a feltűnő jelenségről, hogy a német posta pénzkézbesítő altiszteit körútjuk alkalmával több alkalommal megtámadták és ezeknek a rablótámadásoknak gyakran a kötelességtudó alkalmazottak is áldozatul estek. A német szaklapok újból 2 kézbesítő ellen megkísérelt ilyen rablómérenyletről írnak. Az egyik alkalommal a tettést nem sikerült még ezeitig sem elfogni; a másik merénylet gyilkosa azonban a rendőrség kezébe került. Mindkét újabb esetben a kézbesítő még a merénylet színhelyén meghalt. A gyilkosok hosszú heteken keresztül készültek merényletükre; az egyik esetben a merényletet egy bérház sötét folyosóján, a másik esetben azonban a merénylő lakásán követték el, ahová a kézbesítőt azzal az ürüggyel csalta be a merénylő, hogy a megelőzőleg kifizetett pénzből hiányzik.

A német posta a hasonló merényletek megelőzése érdekében minden lehető elkövetett már eddig is. Már azt is megette, hogy az előző ilyen merényletek helyszínén filmfelvételeket készíttetett és azokat a kézbesítőszemélyzet okulására a nagyobb kézbesítőhivatalok személyzete előtt díjmentesen bemutatta. Most azután az állandóan ismétlődő merényletek hatása alatt a német szaklapok hírei szerint a posta vezetősége komolyan mérlegeli, vajjon nem lenne-e helyesebb az értékküldeményeknek házhoz kézbesítését teljesen

beszüntetni és e küldemények címzetteit e küldeményeiknek a hivatalokban leendő átvételére szorítani. Minthogy ez az intézkedés elsősorban a kereskedelmi érdekeltségek tagjait érintené, azért az idevonatkozó tervezeteket azzal a felhívással küldötte meg a kerületi postafőigazgatóságoknak, hogy az érdekeltségek hivatalos képviselőivel vitassák meg s az eredményt jelentsék. Egy másik a tettesek elrettentését célzó javaslat szerint a posta pénzkézbesítő személyzetét kivételes törvény védelme alá kell helyezni, mely törvény a rablógyilkos kísérleteket kegyetlen szigorral büntetné és az ítéletet gyorsított eljárással óhajítja végrehajtani. (D. V. Z. 1932. 50. és D. P. 1932. 50.) (k. j.)

Abból a célból, hogy a közlekedési intézetek tervszerű ismertetése az iskolákban nemcsak elméleti, hanem gyakorlati alapokon is az eddiginél alaposabban történhessék, a birodalmi postaminisztérium müncheni osztálya karöltve az ottani vasútigazgatósággal egyik müncheni iskolában újabban külön tantermet rendezett be, amelyet a vasút és a posta a gyakorlati oktatás minden segédeszközével felszerelt. Így pl. a német posta elsősorban távbeszélő készülékeket állított fel, hogy a gyermekek azok használatával megismerkedjenek. Rádió- és távirókészülékek szerepelnek e tanterem gyakorlati felszerelése között. Szárazföldi és tengeri kábelminták, levél- és csomagmérleg is áll a gyerekek rendelkezésére. Tanulmányos rajzok és a posta életéből merített ismeretterjesztő képek borítják a falakat. A tanító rendelkezésére állnak a megfelelő szakkönyvek is. Ott látjuk a Münchenből kiágazó vasúti és postavonalak fontos térképét, a müncheni városi villamosvasút hálózatával együtt. A gyerekek gyakorlatilag tanulják meg a rendelkezésre bocsátott mintadarabokon, hogy miképpen kell vasúti kocsikba, villanyoskocsikba be- és azokból kiszállani. Miképpen kell a posta-felvételi munkahelyeken a különböző postaküldeményeket feladni. Vasúti vaspostagépkocsira jegyet váltani. Megtanítják a gyerekeket a vasúti menetrendek használatára. A postai nyomtatványok helyes kitöltésére és a postaküldemények helyes felszerelésére. A különböző fokú iskolák növendékeit időről-időre elviszik a pályaudvarok és a postai berendezések látogatására, ahol gyakorlatban mutatják be mindazt a berendezési tárgyat és azoknak célszerű használatát, amiről az iskolai mintaterem hallgatott. (D. W. Z. 1932. 49.) (k. j.)

A német postai igazgatás alkalmazottai anyagi felelősségét szintén közigazgatási úton állapítja ugyan meg, de a személy-

zetnek a postai felsőbbsege döntései ellen joga van az ügyet bírói döntés alá vinni.

Egyik ilyen postai kezelési ügyben hozott bírói döntés áll most a német posta személyzete érdeklődésének központjában. Azt hiszem, az eset magyar olvasóinkat is közelről érdekli. Annak megértésére előre kell bocsátanom, hogy a német P. K. U. szerint a pályaudvari közvetítést el-látó alkalmazott a beérkező vasúti menetekről átvett pénzes- és levélszakokat nem egyenként kezeli, hanem egyetlen, nagyobb gyűjtőzsákban gyűjti és így helyezi el a beszállításra használt jármű ülése alatti záros ládában.

Történt pedig, hogy egyik vasútmenti német postahivatal pályaudvari kocsjáratának kísérője, aki az éjjel beérkezett postaanyagot gépkocsival szállította be a városban levő postahivatalhoz, a postahivatalhoz megérkezése után a postaudvaron vette csak észre, hogy a gépkocsi hátsó ajtai útközben kinyitáltak és a kocsirakomány egy része is hiányzik.

A küldönc most azt az újabb hibát követte el, hogy a tényállásról nem szólt senkinek, hanem a gépkocsit a postaudvaron magára hagyva, nyomban az elhullajtott küldemények keresésére indult. Sikertült is azok valamennyiét összeszednie, a 4000 Márkás értékű küldeményt tartalmazó pénzeszsák kivételével. A pénzeszsákot illetően a vizsgálat nem tudta pontosan megállapítani, vajjon az kihullott-e a kinyitott ajtókon keresztül, vagy az alatt tulajdonította azt el valaki, míg a küldönc a többi küldeményt keresgélte. Azt azonban beismerte a küldönc, hogy nemcsak a gépkocsiajtók bezárásának ellenőrzését mulasztotta el, hanem a pénzeszsákot és levélszakokat nem helyezte a zárlatgyűjtőzsákba és azonkívül a beérkezett pénzeszsákot nem a vezető ülése alatti záros rekeszbe, hanem a hátsó rekeszben a csomagok közé helyezte.

A postai felsőbbség kártérítési határozata a küldöncöt kötelezte a pincstári kár megtérítésére. A küldönc azonban fellebbezésével bírói útra terelte ügyét. Fellebbezésében azzal védekezett, hogy a német gépkocsikon nincs tulajdonképeni érték-rekesz, mert a vezető ülése alatti záros rekeszt a gépkocsi javításához szükséges kézi szerszámok őrzésére használják és ezek rendszerint annyira megtöltik a gépkocsi előrészen levő rekeszt, hogy ott a pénzeszsákot vagy értékű küldeményt elhelyezni nem is lehet. Azt sem ismerte el hibájának, hogy a pénzeszsákot elmulasztotta a gyűjtőzsákba tenni, mert szerinte az adott körülmények között a pénzeszsák a gyűjtőzsákkal együtt éppen úgy elveszett volna, mint anélkül.

A bíróság a küldönc fellebbezést elutasította és a küldöncöt kártérítés fizetésére ítélte. Az ítélet indokolása szerint a pénzeszák elveszett. E tény megelőzése a küldönc kötelessége lenne, akinek hivatali kötelessége volt, arra a szállítás alatt felügyelni. De legalább annyit igazolnia kellene, hogy mulasztásával, vagy ténykedéseivel nem segítette elő a zsák eltűnését. Ez azonban nem sikerül. Sőt az ítélet megállapítja, hogy a küldönc a pályaudvari postaközvetítésszolgálat szabályait többszörösen megsértette: nem használt zárlatgyűjtőzsákokat, a zsákokat a csomagok közé helyezte, a postaudvarra érkezve a nyitott kocsit magára hagyta stb. Ezért kötelezni kellett a kártérítés megfizetésére.

Most a német szaklapok az ítélet kapcsán újból felvetik a pályaudvari postaközvetítésnél zárlatgyűjtőzsákok használatának kérdését és e rendelkezés helytállóságát gyakorlati alapon vitatják. Gyakorlatilag ugyanis az a helyzet, hogy ha egyetlen alkalmazott látja el a pályaudvari közvetítést, a zárlatgyűjtőzsák használata különösen nehézkes és sok esetben zárlatok visszamaradását okozná, különösen amikor a közvetítésre szánt idő túl rövid.

Most, hogy a bírói ítélet újból kiemelte a gyűjtőzsák használatának kötelező voltát, attól tartanak, hogy ez sok esetben a zárlatok lekésését hozza majd magával. (D. P. 1932. dec. 1.) (k. j.)

A német posta időközi jelentései szerint a légipostai forgalom alakulása nem mutatja a gazdasági válság káros hatását. A statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy a légi utasok száma az előző évhez képest 4,8, a küldemények darabszáma pedig 2,5%-kal emelkedett ugyanakkor, mikor a rendes úton továbbított postaküldemények darabszámában kb. 15,6% visszaesésről számol be az évi jelentés.

Egyebekben a rövidebb légi útvonalok mindinkább eltűnnek a menetrendből és a légijáratok mindinkább átveszik a nemzetközi szállítószolgálat ellátását. (D. V. Z. 1932. nov.) (k. j.)

Svédország. A svéd postaigazgatás az újonnan kinevezett postagyakornokokhoz felhívással fordult, amelyben arra kérte azokat, hogy szolgálati okokból lehetőleg kerüljék kartársnőikkel a házasságkötést. A svéd posta vezetősége szerint az ilyen postáházasságok mindkét félre nézve kellemetlen következményekkel járnak, nemcsak azért, mert a házaspár érthető okokból nem tudnak eleget tenni a kellő mértékben szolgálati kötelezettségeiknek, de azért is, mert az ilyen házaspár a szolgálati érdekből történő áthelyezésektől családi viszonyaikra való tekintettel húzódoznak s ezzel nem egyszer előléptetési alkalmakat szalasztanak el. (P. N. 1932. 73.) (k. j.)

HIREK.

Nouvelles.

A m. kir. posta betegségi biztosító intézete mult évi december hó 11-én tartotta VIII. rendes közgyűlését. Ez alkalommal nyomtatásban is megjelent a választmány jelentése 1931—32. évi működéséről.

Ugy érezzük, hogy nagy vonásokban nekünk is ismertetnünk kell az intézet mult évi működését, mert a megfelelő táplálkozás miatt legyengült szervezet meggyógyítása és felerősítése egyike a legfontosabb problémáknak.

A vezetőség előrelátó, céltudatos és fáradhatatlan munkájának eredményeképpen a személyzet anyagi megterhelése nélkül megnyílt a Szentkirályi utcai szakorvosi rendelő intézet, mely nagyszerű egészségügyi berendezésével mintaképpül szolgálhat más hasonló intézményeknek.

Lapunk mult évi 4-ik számában már részletesen méltattuk az új intézmény

jelentőségeit s ez alkalommal csak a fontosabb mozzanatokot emeljük ki.

Az intézet bevétele az 1931—32. költségvetési évben 1,731,418 P, kiadása pedig 1,719,386 P 33 fillér volt, a felesleg tehát 12,032 P 64 fillér.

Az intézet taglétszáma évi átlagban 28,227. Ebből férfi 18,460, nő 9,767. Családtaggal együtt az intézet gondoskodása kb. 60,000 lélekre terjed ki.

Az intézet kiadásai a bevételhez viszonyítva százalékokban a következő arányt mutatják:

1. Táppénz, a járulékbevétel 2,14%-a.
2. Terhességi és gyermekágyi segély a járulékbevétel 0,09%-a.
3. Anyasági segély, a járulékbevétel 3,95%-a.
4. Orvosi költség, a járulékbevétel 18,0%-a.

5. Rendelőintézet fent. költ., a járulékbévélet 6.91⁰/₀-a.

6. Gyógyszerkölttség, a járulékbévélet 20.70⁰/₀-a.

7. Gyógyászati segédeszközök, a járulékbévélet 1.85⁰/₀-a.

8. Kórházi költtség, a járulékbévélet 26.92⁰/₀-a.

9. Gyógyfürdő, a járulékbévélet 1.23⁰/₀-a.

10. Tüdőszanatóriumi költőség, a járulékbévélet 7.09⁰/₀-a.

11. Temetési segély, a járulékbévélet 2.87⁰/₀-a.

12. Anya- és csecsemővédelem, a járulékbévélet 0.01⁰/₀-a.

13. Önkormányzati költőség, a járulékbévélet 0.04⁰/₀-a.

14. Kezelési költőség, a járulékbévélet 0.13⁰/₀-a.

15. Leírás (ingatlanból, leltárból, új építkezésből, tatarozásból), a járulékbévélet 7.38⁰/₀-a.

16. Vagyonszaporulat, a járulékbévélet 0.69⁰/₀-a.

Összesen: 100⁰/₀.

Az intézet orvosi létszáma az elmúlt költségvetési évben 967 volt.

A szakorvosi rendelőintézetben az egészségügyi szolgálatot 15 vezető szakorvos, 8 szakorvos, 15 szaksegédorvos és 1 segédorvos látta el.

A választmány jelentéséből megnyugvással látjuk, hogy betegségi biztosító intézetünk a rendkívül nehéz viszonyok között nagy önfeláldozással gondoskodott személyzetünk egészségének helyreállításáról s a rendelkezésre álló anyagi eszközök figyelembevételével mindent elkövetett, hogy hivatásának megfelelhessen.

KÖNYVSZEMLE.

Posta- és Táviró Évkönyv. Szerkeszti: Dr. báró Szalay Gábor, a m. kir. posta vezérigazgatója, az Országos Postás Zene- és kultúregyesület elnöke. XXVIII. évfolyam. Kiadja az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület, Budapest.

Karácsony ünnepe előtt hagyta el a sajtót Évkönyvünk legújabb kiadása, hogy üdülést és szórakozást nyújtson s tanulságos ismereteket vigyen a sok gonddal terhes postás hajlékokba.

Irogárdánk ismét nagy hivatottsággal forgatta a tollat s mindent elkövetett,

hogy magasabbrendű szellemi munkával irányt mutasson arra, hogy a postás társadalomnak nemcsak a hivatal munkaszabályzatainál kell elvégeznie munkáját, hanem ott kell lennie mindenütt, ahol műveltségének és tudásának fejlesztésére, látókörének bővítésére alkalom kínálkozik.

Az Évkönyv a szokásos izléses kivitelben 376 oldalon jelent meg. A naptári rész után, a postai díjszabásokat, a postás egyesületeket, a postaszemélyzetet érdeklő szabályzatokat, az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület kiadásában megjelent postai szakkönyveket, a postahivatali kisegítők engedélyezésére és a kiadói képesítés megszerzésére vonatkozó rendelkezéseket ismerteti s a postamesteri szabályzat kivonatát közli.

Majd Csath BÉLA postafőigazgató, Németh Antal postatitkár, Mattanovich Géza postafőmérnök, dr. Kovács József postaigazgató, dr. Havas Ferenc postatanácsos, dr. Lantos Béla postafőfelügyelő, dr. Biró Pál postaszámvevőszéki főtanácsos, Erben Aladár postaigazgató, dr. Hencz Lajos postaigazgató érdekes és szórakoztató cikkeivel találkozunk.

A m. kir. posta hatóságainak és hivatalainak ismertetése s a személyzet névjegyzéke fejezi be a kitünően szerkesztett Évkönyvet.

Postaföldrajz. A m. kir. postaüzemi tisztviselői és postakiadóképző tanfolyamok számára. Irta: Biró (Vodicska) Sándor m. kir. postatanácsos (az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület kiadása).

Az üzemi tisztviselői tanfolyamok részére annak idején adatott ki már ilyen szakkönyv s a tantervnek megfelelően három kötetből állott, hogy magába foglalja a földrajz, posta irányítás és postaszállítás anyagát. Ez a munka most elfogyott s így újabb kiadása vált szükségessé.

Szerző elgondolása nyilvánvalóan az volt, hogy az anyagot kissé megrövidítve, a költségapasztás céljából egy kötetben adják ki. Ezt a gondolatot oldotta meg a szerző nagyon helyesen.

Sajnálatos csak az, hogy az új szakmunkában meglepően sok a hiba, ami miatt a szakoktatási célokra szolgáló szakkönyveket kiadás előtt, az illetékes szakosztályoknak bírálat céljaira át kellene adni, mert a tömeges hibákat csak ily módon lehetne a tankönyvekből kiküszöbölni.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.